

ប្រទេសកម្ពុជា
សារព័ត៌មានឯករាជ្យ
កំពុងស្ថិតនៅក្នុងភាពមហន្តរាយ

**REPORTERS
WITHOUT BORDERS**
FOR FREEDOM OF INFORMATION

មាតិកា

I. ការបង្ក្រាបលើប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យពីរដូវក្តៅដល់រដូវស្លឹកឈើជ្រុះឆ្នាំ២០១៧	3
១- ការបិទប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយជាប្រវត្តិសាស្ត្រនៅក្នុងសង្គមប្រជាធិបតេយ្យរបស់កម្ពុជា	4
ក. មរណភាពរបស់កាសែតខ្មែរមួយខែដល់	4
ខ. វិទ្យុអាស៊ីសេរីនិងស្ថានីយវិទ្យុFMឯករាជ្យក្នុងស្រុក	6
២. ការយាយី និងការធ្វើទុកបុកម្នេញលើអ្នកសារព័ត៌មាន	7
ក. ការចាប់ខ្លួន និងការប្រើអំពើហិង្សា	7
ខ. ការដាក់សម្ពាធនិងការមិនផ្តល់ប័ណ្ណសារព័ត៌មាន	9
៣. ការត្រួតពិនិត្យមើលខ្លួនឯង	10
ក. វិទ្យុបារាំងអន្តរជាតិRFI	10
ខ. កាសែតភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍	11
គ. វិទ្យុសម្លេងប្រជាធិបតេយ្យVOD	11
II. ការគ្រប់គ្រងប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយដោយរដ្ឋាភិបាល	13
១. ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយធ្វើតាមបញ្ជា	13
ក. ការប្រមូលផ្តុំកាន់កាប់និងទំនាក់ទំនងនយោបាយ	13
ខ. Sun TV ស្ថានីយ៍ទូរទស្សន៍ឯករាជ្យដែលមិនចាប់កំណើត	14
២. Fresh News ជាសម្លេងរបស់ម្ចាស់ខ្លួន	16
ក. ភ្នាក់ងារសារព័ត៌មានយកគំរូតាមចិន	16
ខ. ពេងចក្រផលិតព័ត៌មានក្លែងក្លាយ	18
៣. អ៊ីនធឺណែតជាគោលដៅថ្មីដែលត្រូវគ្រប់គ្រង	19
ក. ការវិលត្រលប់មកវិញនៃច្បាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មអ៊ីនធឺណែត	20
ខ. អ៊ីនធឺណែតជាមធ្យោបាយផ្តល់ជំណើសម័យថ្មី	23
គ. តួនាទីស្នូលរបស់បណ្តាញសង្គមហ្វេសប៊ុកFacebook	
អនុសាសន៍	24

សេចក្តីផ្តើម

បន្ទាប់ពីសុំបិទដីអាក្រក់នៃរបបខ្មែរក្រហមបានបញ្ចប់នៅខែមករាឆ្នាំ1979 ប្រទេសកម្ពុជាបានដើរមកតាម មតិគំរូក្រុងក្រលាក់ឆ្ពោះទៅរកលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យអស់រយៈពេលជាច្រើនទសវត្សរ៍មក អន្តរកាលមួយ ត្រូវបានរៀបចំឡើងតាមរយៈកិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាពទីក្រុងប៉ារីសឆ្នាំ1991។ ស្ថិតក្រោមកិច្ចគាំពាររបស់ អង្គការសហប្រជាជាតិ គ្រប់គណបក្សនយោបាយបានសម្រេចចិត្តរៀបចំការបោះឆ្នោតជាតិជាលើកដំបូង នៅឆ្នាំ1993។មាត្រា41នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញដែលបានអនុម័តនៅឆ្នាំនោះដែរបានប្រកាសទទួលស្គាល់អំពីសេរីភាព សារព័ត៌មានថាជាធាតុមួយសំខាន់ ក្នុងការធានាបាននូវលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនៅកម្ពុជា។ហើយវាបានដំណើរ ការពិតមាន។សារព័ត៌មានជាភាសាខ្មែរ និងអង់គ្លេសជាច្រើនបានកើតមាននៅដើមទសវត្សរ៍ឆ្នាំ1990។

ស្ថានីយវិទ្យុជាច្រើនបានរៀបចំវេទិកាសួរដេញដោលគ្នា ហើយសារព័ត៌មានប្រឆាំងក៏ត្រូវបានបង្កើតឡើង ផងដែរ។

សេរីភាពប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយហើយមានឯករាជ្យ បានក្លាយជាចំណុចដ៏សំខាន់នៅក្នុងឆាកនយោបាយកម្ពុជា។ ប៉ុន្តែវាបានកំណត់ដោយបាតុកូតពិបាកដោះស្រាយហៅថា "Hun Sen System" ឬមានន័យថា "ប្រព័ន្ធគ្រប់ គ្រងរបស់ហ៊ុនសែន" ដែលត្រូវបានគេយកឈ្មោះតាមប្តូរសរដែលបានធ្វើជានាយករដ្ឋមន្ត្រីតាំងពីឆ្នាំ1985 មក ហើយបង្ហាញថាគ្មាននរណាម្នាក់អាចដកគាត់ចេញពីតំណែងបានឡើយ។

គាត់បានប្រឆាំងរាល់កំណែទម្រង់ទាំងអស់រាប់តាំងពី ការធ្វើអន្តរកម្ម ការតវ៉ាទាមទារ និងបានបង្កើតឲ្យ មាន របបផ្តាច់ល្បីល្បាញខាងអំពើពុករលួយដែលអំណាចសេដ្ឋកិច្ច និងនយោបាយត្រូវបានប្រមូលផ្តុំនៅក្នុង កណ្តាប់ដៃរបស់មនុស្សមួយក្រុមតូចដោយគ្មានតម្លាភាព។ជាលទ្ធផលក្រុមឥស្សរជននយោបាយមួយចំនួន នេះជំទាស់យ៉ាងដាច់អហង្គរចំពោះគំនិតអ្នកសារព័ត៌មាន ដែលចង់សេចក្តីសម្រេចអំពីកិច្ចការរបស់ពួកគេ។

នៅក្នុងការបោះឆ្នោតជាតិឆ្នាំ2013ដ៏យជម្នះគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជារបស់លោកហ៊ុន សែន ត្រូវបានគេ ជជែកគ្នាយ៉ាងទូលំទូលាយនៅតាមប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យ ហើយខ្លឹមសារនៃព័ត៌មាននោះបានបញ្ជូនត ទៅដល់ក្រុមបាតុករធំៗនៅតាមដងផ្លូវនានានៃរាជធានីភ្នំពេញ និងបានអូសបន្លាយបន្តរហូតដល់ឆ្នាំ 2014។ ដោយសារតែបានរៀនសូត្រយ៉ាងច្បាស់ អំពីមេរៀនអតីតកាលគួរឱ្យព្រួយបារម្ភ នេះរដ្ឋាភិបាល គ្មានបំណង ចង់ឱ្យវិបត្តិបែបនេះកើតឡើងសារជាថ្មីម្តងទៀតឡើយ ហើយចង់ឲ្យសម្លេងមិនល្អទាំងឡាយបិទនៅមុន ការបោះឆ្នោតជាតិដែលនឹងធ្វើឡើងនៅខែកក្កដាឆ្នាំ2018។

នៅក្នុងយុទ្ធសាស្ត្រសាមញ្ញ នៅជាមួយយើងឬមួយប្រឆាំងនឹងយើង របបមួយនេះបាននឹងកំពុងដំណើរការ ហាមឃាត់ រារាំង និងគម្រាមកំហែងដល់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យទាំងអស់ដែលអាចបដិសេធមិនព្រមធ្វើ តាមបន្ទាត់ដែលគេគូសឲ្យដើរ។ក្នុងពេលជាមួយគ្នានេះដែរ គណបក្សប្រឆាំងដ៏ធំជាងគេក៏ត្រូវបានហាមឃា ត់ មិនឲ្យធ្វើនយោបាយតែឯខ្សែបណ្តោះនៅមុនពេលបោះឆ្នោតដែលនឹងចូលមកដល់។

បច្ចុប្បន្ននេះ ប្រទេសកម្ពុជាកំពុងឈរនៅត្រង់ផ្លូវបំបែកមួយដែលសេរីភាពសារព័ត៌មាន នឹងត្រូវដើរតួនាទី យ៉ាងសំខាន់ជាទីបំផុត។

តើអន្តរកាលប្រជាធិបតេយ្យនឹងអាចបន្តមានជីវិតនៅកម្ពុជាទៀតដែរឬទេ ឬក៏កម្ពុជានឹងលិចទៅតាមរបប ផ្តាច់ការហើយវិលទៅរកទៅរកអតីតកាលឈឺផ្សារឡើងវិញ? អ្វីដែលនឹងរៀបរាប់បន្តទៅទៀតនេះគឺជាការ ពិនិត្យមើលនូវរបៀបផ្សាយព័ត៌មាន និងដំណឹងនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដោយប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យ ស្ថា ប័នយោសនាព័ត៌មានរបស់គណបក្សនយោបាយ និងអ្នកសារព័ត៌មានប្រជាពលរដ្ឋ។

ដានីហ្គើល បាស្តាដ / Daniel Bastard
ប្រធានការិយាល័យប៉ាស៊ីហ្វិក

1

ការបង្ក្រាបលើប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យពី រដូវក្តៅដល់រដូវស្លឹកឈើជ្រុះឆ្នាំ២០១៧

ការបោះឆ្នោតក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់ខែមិថុនាឆ្នាំ២០១៧បានបង្ហាញឲ្យយើងដំណើរចោលយ៉ាងលឿនបំផុត របស់ គណបក្សសង្គ្រោះជាតិ CNRP ជាគណបក្សប្រឆាំងដ៏ខ្លាំងក្លាមួយដែលបានឈ្នះឆ្នោត៤៦%។ លទ្ធផលបោះឆ្នោត ដ៏ប្រកៀកប្រកើយនេះគឺជាការគម្រាមដល់អំណាចរបស់លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែនមកពីគណបក្សប្រជាជន កម្ពុជាដែលបានគ្រប់គ្រងប្រទេសជាច្រើនទសវត្សរ៍មកហើយនោះប្រៀបដូចជាគ្រាប់បែកផ្ទះ។

លោកហ៊ុន សែនមើលឃើញអំពីបញ្ហាប្រឈមនេះហើយដឹងថាលោកត្រូវតែទប់ស្កាត់វាតាមរយៈចំណាត់ការតាម ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ។ ការសម្រេចចិត្តជាច្រើនត្រូវបានគេរៀបចំឡើង ដោយមនុស្សមួយក្រុមនៅក្នុងខែកក្កដា។ បន្ទាប់មកគណបក្សនីតិប្រជុំបានបើកអង្គប្រជុំនៅខែសីហាហើយតាំងពីពេលនោះមកមានព្រឹត្តិការណ៍ជាច្រើនបាន កើតឡើងយ៉ាងឆាប់រហ័សជាទីបំផុត។ ក្នុងខែសីហា និងខែកញ្ញាប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយសារព័ត៌មានប្រមាណ ២៥ ស្ថាប័នត្រូវបានបិទ ឬត្រូវផ្អាកសកម្មភាពផ្សាយតាមរលកធាតុអាកាស។

១ - ការបិទប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយជាប្រវត្តិសាស្ត្រនៅសង្គមប្រជាធិបតេយ្យកម្ពុជា

នៅសន្និសីទសារព័ត៌មាននៃវេទិកាសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោកអាស៊ានក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ កាលពីខែឧសភា ឆ្នាំ ២០១៧ លោក ហ៊ុន សែន បានវាយប្រហារទៅលើអ្នកយកព័ត៌មានពីរនាក់ ដោយចោទថាវិទ្យុអាស៊ីសេរីជា "វិទ្យុប្រឆាំង រដ្ឋាភិបាល" និងចោទថាកាសែតឌីខេមបូឌាដេលី "ប្រឆាំងខ្ញុំគ្រប់ពេល" ។ គាត់បានព្រមានអ្នកសារព័ត៌មានណា ដែលប្រឆាំងរដ្ឋាភិបាល និងរាយការណ៍ព័ត៌មានមិនបាន "ត្រឹមត្រូវ" និងចាត់ទុកថាជា "អ្នកបម្រើប្រទេស"។ ដោយចង់ទៅកាន់អ្នកយកព័ត៌មានពីរនាក់ដែលបានចូលរួមក្នុងសន្និសីទនោះដើរលោកថា « ឥឡូវអ្នកទាំងពីរ ដែលធ្វើការឲ្យវិទ្យុអាស៊ីសេរី និងកាសែតឌីខេមបូឌាដេលីឥឡូវត្រូវសរសេរឲ្យបានត្រឹមត្រូវ" អ្នកត្រូវចាំរឿងនេះ។ គាត់មិនដែលឈប់សង្ស័យទេថាសារព័ត៌មានទាំងពីរនេះជាបញ្ហាចម្បងរបស់រដ្ឋាភិបាលនោះឡើយ។

មរណភាពរបស់កាសែតឌីខេមបូឌាដេលី

បុគ្គលិកកាសែតឌីខេមបូឌាដេលី CambodiaDaily ដែលជា សារព័ត៌មានកាសាអង់គ្លេសដែលមានវ័យចំណាស់ជាងគេនៅ កម្ពុជាបានដឹងអំពីការបិទប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយដែលត្រូវបានគេរៀបចំ ឡើងយ៉ាងប្រុងប្រយ័ត្នបំផុតនៅលើគេហទំព័រគេហទំព័រគេហទំព័រវិទ្យុអាស៊ីសេរី FreshNews នៅថ្ងៃទី៤ខែសីហាឆ្នាំ២០១៧ ថា នាយកដ្ឋានពន្ធដារ បានសម្រេចចិត្តតាមថាកាសែតមួយនេះបានជំពាក់បំណុល ពន្ធចំនួន៦.៣លានដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក ឬប្រមាណជា ៥.៣លានអឺរ។ កាសែតមួយនេះត្រូវបានគេទុកពេលរហូតដល់ថ្ងៃ ទី៤ខែកញ្ញាដើម្បីដោះស្រាយរឿងជំពាក់បំណុលពន្ធ។ ប៉ុន្តែសេចក្តីក្រោយមកលោកហ៊ុនសែនបានថ្លែងថាបើសិនជា "មិនព្រមបង់ពន្ធនឹងពាក់នោះទេ ត្រូវតែរៀបចំតវ៉ាន់ចេញទៅ"។

ការសម្រេចចិត្តនេះធ្វើឡើងគ្មានភាពច្បាស់លាស់ហើយគ្មាន នរណាម្នាក់ដឹងថាគេគណនាពន្ធដែលបានជំពាក់នោះ តាមរបៀបណាឡើយ។ ដោយលើកឡើងថាគួររលខបំណុលនោះ មិនត្រូវបានធ្វើសវនកម្មត្រឹមត្រូវនោះទេបន្ទាប់មកនិពន្ធនាយក កាសែតនេះគឺលោកស្រីជឺវីឌី ឌីដុង Jodie DeJonge ថាវាជាការ ធ្វើតាមអំពើចិត្តនិងមានចេតនានយោបាយយ៉ាងច្បាស់។ លោកស្រីជឺវីឌី ឌីដុង Jodie DeJonge ថាវាជាការធ្វើតាមអំពើចិត្ត និងមានចេតនានយោបាយយ៉ាងច្បាស់។

កាសែតឌីខេមបូឌាដេលីបានបង្កើតឡើងនៅឆ្នាំ១៩៩៣ ជាផ្នែកនៃការបោះឆ្នោត ដោយសេរីលើកដំបូង កាសែតនេះបានអមដំណើរអន្តរកាលប្រជាធិបតេយ្យ ជាមួយប្រទេសកម្ពុជា

© TANG CHHIN SOTHY / AFP

→ ទំព័រខាងមុខនៃអត្ថបទចុងក្រោយរបស់កាសែតឌីខេមបូឌាដែលមានចំណងជើងថា៖ «ការធ្លាក់ចូលក្នុងរបបផ្តាច់ការទាំងស្រុង»។ ឥឡូវនេះផ្ទៃទំព័រខាងមុខរបស់វានៅទទេស្អាត។

© TANG CHHIN SOTHY / AFP

លោកស្រីថា “រដ្ឋាភិបាលបានបង្កើនការចាប់កំហុសលើកាសែតឌីខេមបូឌាដែល និងអ្នករាយការណ៍របស់យើងក្នុងរយៈពេលពីរ បីខែចុងក្រោយនេះ។ ឥឡូវនេះយើងកំពុងប្រឈមមុខជាមួយកិច្ចបំប្រាស់ប័ណ្ណបញ្ជាបំបាត់បំណុលពន្ធយ៉ាងច្រើនតែយើងនៅតែជំនាស់ដដែល។ នេះមិនមែនជាបញ្ហាជំពាក់បំណុលពន្ធនោះទេ តែវាជាបញ្ហាសេរីភាពសារព័ត៌មាន”។ ការទាញនេះត្រូវបានគេមើលឃើញថាធ្វើឡើងដើម្បីគម្រាមកំហែងលើសារព័ត៌មានដទៃទៀតដែលហិរញ្ញវាយការណ៍អំពីបញ្ហារបស់ប្រទេសមួយនេះ។

កាសែតនេះបានបោះពុម្ពផ្សាយនៅឆ្នាំ 1993 ចំពេលដែលកម្ពុជាបានរៀបចំការបោះឆ្នោតជាលើកដំបូងដែរដោយមានពាក្យស្លោកថា “All news without fear or favour” រាល់ព័ត៌មានមិនមានការភ័យខ្លាចនិងពេញចិត្ត។ ជាច្រើនឆ្នាំកន្លងមកនេះកាសែតនេះនៅតែឈរជើងជាស្ថាប័នកាសែតឯករាជ្យ មួយដោយមិនគ្រាន់តែបានរិះគន់តែរដ្ឋាភិបាល និងគណបក្សកាន់អំណាចនោះទេ តែកាសែតនេះក៏បានរិះគន់តំណាងគណបក្សប្រឆាំងដែរនៅពេលដែលរបាយការណ៍ស៊ើបអង្កេតបានរកឃើញថាត្រូវរិះគន់។

បន្ទាប់ពីបានរាយការណ៍ព័ត៌មាន និងការពារសេរីភាពសារព័ត៌មានអស់រយៈពេល 24 ឆ្នាំមក កាសែតមួយនេះមិនត្រូវបានផ្តល់អត្ថប័ណ្ណបន្ត ហើយបានបោះពុម្ពផ្សាយព្រឹត្តិប័ត្រលេខចុងក្រោយនៅថ្ងៃទី 4 ខែកញ្ញាដែលផ្ទៃខាងមុខទំព័រកាសែតនេះចុះផ្សាយព័ត៌មានអំពីការចាប់ខ្លួនមេដឹកនាំគណបក្សប្រឆាំង លោក កឹម សុខា។

លោកម៉ម សុណង់ដូ ម្ចាស់ស្ថានីយ៍វិទ្យុឯករាជ្យសំបុកឃុំប្រតាយប្រតប់ជាមួយនគរបាលក្នុងអំឡុងពេលធ្វើបាតុកម្មដោយសន្តិភាពក្នុងឆ្នាំ 2014។
 © TANG CHHIN SOTHY / AFP

ខ. ការបិទវិទ្យុអាស៊ីសេរី និងស្ថានីយ៍វិទ្យុ FM ក្នុងស្រុក

ការបិទស្ថានីយ៍វិទ្យុ FM ក្នុងស្រុកជាច្រើនជាការអះអាងពីការភ័យខ្លាច ដែលវានឹងមានការបង្ក្រាបមកលើប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យ។ ក្រសួងព័ត៌មានបានបញ្ជាឲ្យស្ថានីយ៍វិទ្យុមជ្ឈមណ្ឌលព័ត៌មានស្រីកម្ពុជានិងវិទ្យុមហានគរផ្អាកការផ្សាយរបស់ខ្លួនដោយមិនបានព្រមានជាមុនកាលពីថ្ងៃទី២៣ខែសីហាសំអាងថាវិទ្យុទាំងនេះបានរំលោភលើលក្ខណៈនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ។ ស្ថានីយ៍វិទ្យុផ្សេងទៀតដូចជា វិទ្យុកំពង់ចាម វិទ្យុអង្គររដ្ឋាខេត្តសៀមរាប និងវិទ្យុសម្លេងជ័យដែនត្រូវបានបិទនៅថ្ងៃបន្ទាប់ដោយសារបានផ្សាយកម្មវិធីផ្សាយបន្តសម្លេងជាកាសាខ្មែររបស់វិទ្យុអាស៊ីសេរី និងវិទ្យុសម្លេងសហរដ្ឋអាមេរិកដែលគាំទ្របរិក្ខារដោយរដ្ឋាភិបាលសហរដ្ឋអាមេរិក។ ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយទាំងអស់នេះ ក្លាយទៅជាគោលដៅដែលរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាត្រូវធ្វើទុកបុក មេ្តញតាំងពីឆ្នាំ2012មកម្ល៉េះ។

ជារួមទាំងស្ថានីយ៍ផ្សាយបន្តពីស្ថានីយ៍ជំងឺនៅក្នុងស្រុកចំនួន15ត្រូវបានបិទក្នុងរយៈពេលតែពីរ បី ថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ។ ស្ថានីយ៍វិទ្យុផ្សេងទៀតត្រូវបានបញ្ជាឲ្យឈប់ផ្សាយព័ត៌មាននិងតម្រូវឲ្យផ្សាយតែកម្មវិធីកម្សាន្ត។ ប៉ុន្មានថ្ងៃក្រោយមកចំនួនស្ថានីយ៍វិទ្យុដែលបានបិទកើនឡើងរហូតដល់21ស្ថានីយ៍។ ការសម្រេចចិត្តរបស់ក្រសួងព័ត៌មានបិទ ស្ថានីយ៍វិទ្យុមហានគរគឺដោយសារតែវិទ្យុនេះពុំបានស្នើសុំអនុញ្ញាតផ្សាយបន្តកម្មវិធីខាងក្រៅប៉ុន្តែអ្នកគ្រប់គ្រងស្ថានីយ៍វិទ្យុនេះបានសួរដេញដោលទៅវិញតែពុំបានទទួលលទ្ធផលជោគជ័យឡើយ។

មជ្ឈមណ្ឌលព័ត៌មានស្រីកម្ពុជាWMCត្រូវបានបង្ខំឲ្យឈប់ចាក់ផ្សាយបន្តកម្មវិធីរបស់វិទ្យុសម្លេងសហរដ្ឋអាមេរិកVOA និងវិទ្យុអាស៊ីសេរី ដោយបានលើកឡើងកាលពីខែសីហាថា ការចាក់ផ្សាយបន្តកម្មវិធីទាំងនោះមិនដែលចោទជាបញ្ហាអ្វីឡើយពីមុនមកសោះ។ នៅថ្ងៃទី12ខែកញ្ញា វិទ្យុអាស៊ីសេរីបានប្រកាសថាខ្លួននឹងបិទការិយាល័យទីក្រុងភ្នំពេញបន្ទាប់ពីបានធ្វើប្រតិបត្តិការអស់រយៈពេល20ឆ្នាំរួចមក។ ការបិទស្ថានីយ៍នេះធ្វើឲ្យបុគ្គលិកប្រមាណជា50នាក់អត់មានការងារធ្វើ។

ការចាប់ខ្លួនម្ចាស់ស្ថានីយ៍ វិទ្យុលោកម៉ម សុណង់ដូកាលពីប្រាំឆ្នាំមុនបាននាំឱ្យមានការតវ៉ាទ្រង់ទ្រាយធំ
 © TANG CHHIN SOTHY / AFP

២ - ការយាយី និងធ្វើទុកបុកម្នេញលើអ្នកសារព័ត៌មាន

ព័ត៌មានផ្សាយចេញដោយរដ្ឋាភិបាលគឺមានភាពច្បាស់លាស់ ដោយនិយាយយ៉ាងខ្លីថា “*តើអ្នកនៅជាមួយយើង ឬមួយប្រឆាំងយើង?*” ហើយនេះជាអ្វីដែលកើតឡើងចំពោះអ្នកបើសិនជាអ្នកប្រឆាំងនឹងយើង។ តាមរយៈការគំរាមកំហែង និងបិទស្ថាប័នផ្សព្វផ្សាយអន្តរជាតិបានបង្កឲ្យមានបរិយាកាសភ័យខ្លាចដល់អ្នកសារព័ត៌មានកម្ពុជាដែរ។ ការខ្លាចការសងសឹកចេញចេញមកពីការរិះគន់ខ្លាំងពេកទៅលើអាជ្ញាធរ បានដកជាប់យ៉ាងជ្រៅនៅក្នុងវប្បធម៌ព័ត៌មាន។

ក. ការចាប់ខ្លួននិងការប្រើអំពើហឹង្សា

យ៉ាងហោចណាស់មានអ្នកសារព័ត៌មាន 14 នាក់ហើយដែលត្រូវបានសម្លាប់នៅកម្ពុជាចាប់តាំងពីឆ្នាំ 1992 មក។ លោកបណ្ឌិតកែម ឡី អ្នកស្រាវជ្រាវខាងការអភិវឌ្ឍសង្គមដ៏ល្អវិញ្ញាណម្នាក់ត្រូវបានឃាតកបាញ់សម្លាប់នៅកណ្តាលទីក្រុងភ្នំពេញកាលពីថ្ងៃទី 10 ខែកក្កដាឆ្នាំ 2016 គឺ 2 ថ្ងៃបន្ទាប់ពីលោកបានផ្តល់កិច្ចសម្ភាសន៍ឲ្យវិទ្យុអាស៊ីសេរី អំពីការគ្រប់គ្រងមុខជំនួញរបស់គ្រួសារលោកហ៊ុន សែន។ ការសម្លាប់លោកបណ្ឌិតកែម ឡី ធ្វើឲ្យប្រជាជនកម្ពុជា រួមទាំងអ្នកសារព័ត៌មានជាច្រើននាក់ផងស្លុតចិត្តយ៉ាងខ្លាំង។ មន្ទិលសង្ស័យលាយឡំ និងក្តីបារម្ភជាច្រើនបានកើនឡើង គឺនៅពេលដែលជនជាប់ចោទជាខ្មាន់កាំភ្លើងត្រូវបានកាត់ទោសនៅក្នុងការជំនុំជម្រះមួយដ៏គួរអោយអាម៉ាស់ ដោយមានព្រះរាជអាជ្ញាធ្វើការចោទប្រកាន់ពុំមានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នា ហើយនិងគ្មានសាក្សីដែលគួរឲ្យជឿទុកចិត្តបាន។

ប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជាមានការភ្ញាក់ផ្អើលយ៉ាងខ្លាំងនៅពេលអ្នកវិភាគនយោបាយដ៏ល្អវិញ្ញាណលោកបណ្ឌិតកែម ឡីត្រូវបានបាញ់សម្លាប់នៅកណ្តាលទីក្រុងភ្នំពេញឆ្នាំ 2016។
© TANG CHHIN SOTHY / AFP

→ នគរបាលនាំខ្លួនអតីតបុគ្គលិកវិទ្យុអាស៊ីសេរី
 លោក យ៉ាង សុធាវិន (ខាងមុខមានអាវពណ៌ខៀវ) និង
 លោក អ៊ិន ឈិន (ឆ្វេង) ទៅពន្ធនាគារ
 © Pha Lina / Phnom Penh Post

11ខែក្រោយមកទៀតនៅខែមិថុនាឆ្នាំ2017 ផលិតករភាពយន្តឯកសារជនជាតិអូស្ត្រាលី លោកដេម រីកស៊ិន James Ricketson ត្រូវបានអាជ្ញាធរចាប់ខ្លួនដោយសារតែចំណុះដៃអ្នកនាំពន្ធនាគារស្វែងយល់សន្តិសុខបោះឆ្នោតក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់ របស់គណបក្សសង្គ្រោះជាតិហើយមកទល់ពេលនេះលោកត្រូវបានឃុំខ្លួនពីបទចារកម្មដែលអាចនឹងជាប់ពន្ធនាគារ 10ឆ្នាំ។

កាលពីដើមខែតុលា គឺមួយខែបន្ទាប់ពីកាសែតឌីខេមបូឌាដែលបានបិទ អតីតអ្នកកាសែតពីរនាក់របស់សារព័ត៌មាននេះ លោកអូន ភាព និងលោកហ្សូមប៊ិរ គឺជីវី Zsombor Peter ត្រូវបានតុលាការសម្រេចចោទប្រកាន់ពីបទព្យាបាទព្រហ្មទណ្ឌ 494 និង495 នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌដោយសារពួកគេបានចុះយកព័ត៌មានអំពីយុទ្ធនាការបោះឆ្នោតឃុំសង្កាត់នៅខែមិថុនាដោយ បានសម្ភាសអ្នកបោះឆ្នោតអំពីការសម្រេចចិត្តជ្រើសរើសបោះឲ្យគណបក្សមួយណានៅពេលបោះឆ្នោតខាងមុខ។ ពួកគេទាំងពីរនាក់អាចប្រឈមនឹងមានទោសជាប់ពន្ធនាគាររយៈពេលពីរឆ្នាំ។

បន្ទាប់ពីមានបណ្តឹងនេះរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មានលោកខៀវ កាញារិទ្ធ បានបង្ហាញរូបថតលិខិតឆ្លងដែនរបស់លោកហ្សូមប៊ិរគឺ ជីវី Zsombor Peter នៅលើទំព័រហ្វេសប៊ុកFacebook និងបានភ្ជាប់ជាលោក Zsombor Peter អាចនឹងមានទោសបើសិន ជាបានល្មើសច្បាប់បោះឆ្នោត។ បើទោះបីប៉ុន្តែលិខិតឆ្លងដែននោះត្រូវបានយកចេញវិញពីហ្វេសប៊ុកក៏ដោយ តែនេះជាសារ ព្រមានបង្ហាញពីអវិភាពរបស់រដ្ឋាភិបាលចំពោះអ្នកសារព័ត៌មានឯករាជ្យ។

អ្នកសារព័ត៌មានពីរនាក់ទៀតក៏បានធ្លាក់ក្នុងទឹកជ្រៅដែរនៅក្នុងខែបន្ទាប់មក។ លើកនេះអតីតបុគ្គលិកវិទ្យុអាស៊ីសេរីផ្នែកសេរី កាសាខ្មែរគឺលោកអ៊ិន ឈិន និងលោកយ៉ាង សុធាវិនហៅយ៉ាង សុជាមេត្តាដែលត្រូវបានចាប់ខ្លួននៅថ្ងៃទី14 ខែវិច្ឆិកា គឺនៅពី រថ្ងៃមុនសវនាការរបស់គណបក្សដែលគាំទ្ររដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាក្នុងការរំលាយគណបក្សប្រឆាំង។ លោកទាំងពីរនាក់ត្រូវ បានចាប់ខ្លួនថាពួកគេបង្កើតស្នើសុំឱ្យសម្រាប់ធ្វើសកម្មភាពសារព័ត៌មាន។

បន្ទាប់មកពួកគេទាំងពីរនាក់ត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទធ្វើចារកម្ម តាមច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ ដែលមានអត្ថន័យធ្ងរល្ងង់ថាបាន បង្កើតបន្ទប់ផ្សាយព័ត៌មានប្រគល់ឱ្យរដ្ឋបរទេសនូវព័ត៌មានជាអាទិ៍ដែលបង្កឱ្យមានការអន្តរាយដល់ការការពារជាតិ។ អ្នកទាំង ពីរដែលបានឈប់ធ្វើការឲ្យវិទ្យុអាស៊ីសេរីចាប់តាំងពីការិយាល័យវិទ្យុមួយនេះបានបិទនោះអាចប្រឈមនឹងការជាប់ពន្ធនាគារ រយៈពេល15ឆ្នាំ។

→ ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយកម្ពុជាបានតាមដានការកាត់ក្តីជនដែលត្រូវចោទថាបានស្លាប់លោកបណ្ឌិតកែម ឡីយ៉ាងស្អិត។
 មនុស្សម្នាក់ជាច្រើនហៅវាថាជាការមើលស្រាលយុត្តិធម៌។
 © TANG CHHIN SOTHY / AFP

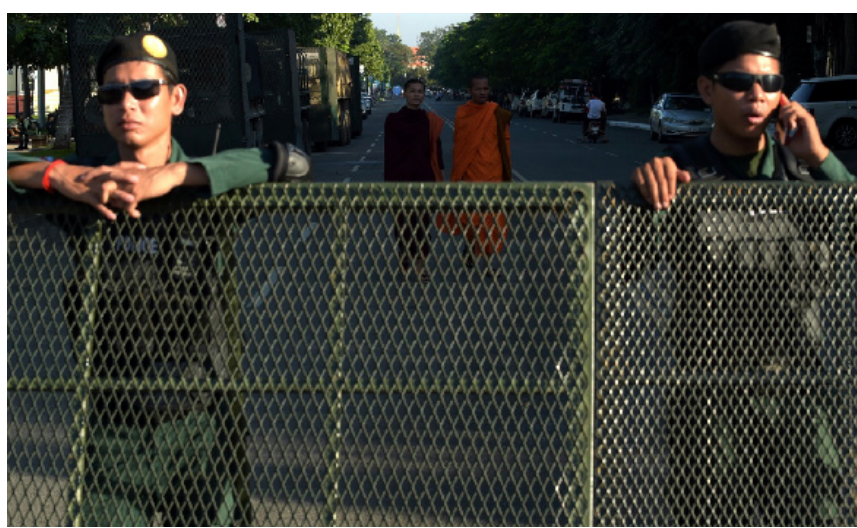

→ អ្នកសារព័ត៌មានកំពុងយកព័ត៌មាននៅក្នុងសវនាការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមលោកនួន ជាដែលគេស្គាល់ថាជាបងធំទី២
 © TANG CHHIN SOTHY / AFP

ខ.ការដាក់សម្ពាធ និងការមិនផ្តល់ប័ណ្ណសារព័ត៌មាន

ការដាក់សម្ពាធតាមផ្លូវតុលាការមិនមែនជាវិធីសាស្ត្រតែមួយ ដែលត្រូវបានគេប្រើដើម្បីឲ្យត្រួតពិនិត្យមើលខ្លួនឯងនោះទេ ជួនកាលអាជ្ញាធរក៏ប្រើវិធីសាស្ត្រស្នេហាគ្រោះដែរ។ បន្ទាប់ពីបានចាប់ខ្លួនលោកអ៊ុន ឈិន និងលោកយៀង សុធាវិនុចមកគេហទំព័រសារព័ត៌មានចំនួនពីរដែលស្និទ្ធ និងរដ្ឋាភិបាលបានបង្ហាញរូបថតដោយចោទប្រកាន់លោកអ៊ុន ឈិនថាបានចូលរួមថត និងសំដែងក្នុងការផលិតវីដេអូរឿងអាសអាភាស។ គេហទំព័រព័ត៌មានទាំងនេះថាពួកគេទទួលបានរូបថតទាំងនោះពីនគរបាលដែលបានឆែកឆេរនៅក្នុងកុំព្យូទ័របស់លោកអ៊ុន ឈិន។ បន្ទាប់ពីល្អិតល្អន់ជំអននេះអ្នកសារព័ត៌មានកម្ពុជាប្រហែល១០០នាក់បានចុះហត្ថលេខាលើញត្តិមួយ ស្នើសុំឲ្យដោះលែងអ្នកទាំងពីរដោយអះអាងថាពួកគេទាំងពីរនាក់នេះ គឺជាអ្នកយកព័ត៌មានគួរឲ្យគោរពរាប់អានទេ។

មានអ្នកសារព័ត៌មានជាច្រើនក៏ចង់ចុះហត្ថលេខាលើញត្តិនោះដែរ ប៉ុន្តែពួកគេបានម្តងៗក្រែងថាហត្ថលេខានោះអាចនឹងអាចប្រែក្លាយទៅជាបញ្ហាខ្លៅដែលអាជ្ញាធរអាចនឹងវាយបកមកលើពួកគេវិញ។ ចំណែកឯអតីតអ្នកយកព័ត៌មានឲ្យវិទ្យុអាស៊ីសេរីម្នាក់ដែលកំពុងរស់នៅក្នុងភាពព្រួយបារម្ភអំពីសុវត្ថិភាពផ្ទាល់ខ្លួនដែរនោះគឺលោកសាន សែល។ លោកក៏ធ្លាប់បានបម្រើការងារឲ្យវិទ្យុអាស៊ីសេរីភាសាខ្មែរអស់រយៈពេលពីរឆ្នាំដែរ។ លោកបញ្ជាក់ថា “ បន្ទាប់ពីការិយាល័យត្រូវបានបិទក្រសួងព័ត៌មានបានធ្វើសារមួយយ៉ាងច្បាស់ថាប្រសិនបើយើងនៅតែ ហ៊ានរាយការណ៍ព័ត៌មានតទៅទៀតនោះយើងនឹងត្រូវទទួលខុសត្រូវតាមនីតិវិធីរបស់ក្រសួងមហាផ្ទៃជាមិនខាន”។

→ ប៉ូលីសមិនឲ្យអ្នកកាសែតចូលពេលតុលាការកំពុងធ្វើសវនាការ ហាមឃាត់គណបក្សប្រឆាំងតែមួយគត់មិនឲ្យធ្វើនយោបាយ។
 © TANG CHHIN SOTHY / AFP

អតីតអ្នកយកព័ត៌មានឲ្យវិទ្យុអាស៊ីសេរី និងកាសែតខីខេមបូឌាដែលត្រូវបានក្រសួងព័ត៌មានបដិសេធមិនផ្តល់ប័ណ្ណសារព័ត៌មានដើម្បីអាចធ្វើការងារជា Freelancer ឲ្យប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយនានាបានឡើយ។ អ្នកក្រីក្រជាងនេះទៅទៀតនោះសន្តិសុខបានយាត់ខ្លួនជនសង្ស័យម្នាក់ថាបានបន្តខ្លួនធ្វើជាអ្នកសារព័ត៌មានមិនឱ្យចូលទៅក្បែរវេរីវេណតុលាការកំពូលកាលពីថ្ងៃទី 16 ខែវិច្ឆិកា ពេលដែលតុលាការកំពូលធ្វើសវនាការលាយគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ។ អតីតបុគ្គលិកឲ្យកាសែតខីខេមបូឌាដែល ឡេង ឡែន ត្រូវបានអជ្ជាធរចាប់ខ្លួននៅទីស្នាក់ការកណ្តាលខាងក្រៅតុលាការកំពូលហើយត្រូវបានយកទៅឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នដោយសារតែនាងមិនមានប័ណ្ណសារព័ត៌មានសកលខ្លួន។ ស្ថានការណ៍អ្នកក្រីក្រនេះបានធ្វើឱ្យមានការភ្ញាក់ផ្អើលយ៉ាងខ្លាំងដល់អ្នកដែលគាំទ្រប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានចម្រុះនៅកម្ពុជាហើយវាបានធ្វើឲ្យប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយដទៃទៀតមានការព្រួយបារម្ភខ្លាំងដែរ។

៣ - ការត្រួតពិនិត្យមើលខ្លួនឯង

រដ្ឋាភិបាលមិនបានបង្វែងដានទេនៅពេលដែលត្រូវបានគេសួរអំពីលក្ខខណ្ឌនៃការបិទប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយនាចុងរដូវក្តៅនោះ។ ជាការឆ្លើយតបទៅនឹងសំណួររបស់ក្រុមប្រឹក្សាសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ក្រសួងព័ត៌មានបានសរសេរសារជាសារអក្សររង្វង់លើគេហទំព័ររបស់ខ្លួន និងគេហទំព័រទីភ្នាក់ងារសារព័ត៌មានជាតិថាការបិទប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយនេះ "គឺជាការព្រមានដល់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយទាំងអស់" ហើយថា "គ្មានលក្ខខណ្ឌណាដែលអាចប្រើប្រាស់ត្រូវបានដកហូតហើយនឹងត្រូវផ្តល់ជូនជាថ្មីឡើងវិញឡើយ"។ យ៉ាងហោចណាស់នោះជាការឆ្លើយតបមានន័យច្បាស់លាស់។

© TANG CHHIN SOTHY / AFP

ក. វិទ្យុបារាំងអន្តរជាតិ RFI

រហូតមកដល់ពេលនេះវិទ្យុបារាំងអន្តរជាតិ RFI ដែលជាវិទ្យុគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋាភិបាលបារាំងបានរួចខ្លួននៅមានជីវិត បន្ទាប់ពីយុទ្ធនាការកម្ទេចវិទ្យុជាច្រើននៅកម្ពុជា។ វិទ្យុបារាំងអន្តរជាតិគឺជាសារព័ត៌មានបរទេសមួយចំនួនតូចតែប៉ុណ្ណោះដែលមិនត្រូវបានបិទ។

ការិយាល័យថ្មីរបស់វិទ្យុនេះអាចមើលឃើញទីលានប្រជាធិបតេយ្យបានយ៉ាងច្បាស់ កាលដែលមានមនុស្សរាប់ពាន់នាក់បានមកប្រមូលផ្តុំគ្នាតវ៉ាប្រឆាំងនឹងលទ្ធផលបោះឆ្នោតជាតិ នៅឆ្នាំ 2013។ តែបច្ចុប្បន្ននេះគ្មាននរណាម្នាក់ មានសិទ្ធិទៅតវ៉ានៅទីនោះបានទៀតឡើយ។

ទោះជាយ៉ាងនេះក្តីអ្នកនាំពាក្យរដ្ឋាភិបាលបានថ្លែងថាការបិទប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយទាំងនេះឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីការពាក់ព័ន្ធ របស់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយបរទេសទាំងនោះដែលអាចចូលរួមផ្សំគំនិតគ្នា មានគោលបំណងធ្វើបដិវត្តន៍ពណ៌ផ្តល់លំដាប់រដ្ឋាភិបាល តាមរយៈការតវ៉ាទ្រង់ទ្រាយធំ។

ទ្រាយធំដែលធ្លាប់បានកើតមាននៅអតីតសហភាពសូវៀត និងពិភពអាវ៉ាប៊ីដោយដាក់ឈ្មោះតាមពណ៌បូពណ៌ផ្កាដូចជាបដិវត្តពណ៌ទឹកក្រូចពណ៌ផ្កាឈូក និងបដិវត្តផ្កាម្លិះជាដើមដែលវាបានទម្លាក់ មេដឹកនាំជាច្រើននាក់នោះគ្មាននរណាគិតថាវាអាចធ្វើទៅរួចទេ។

អ្នកនៅវិទ្យុបារាំងអន្តរជាតិRFIថាការដែលមិនត្រូវបានគេចោទថាបានចូលរួមជាមួយចលនាធ្វើបដិវត្តន៍ពណ៌នេះបានជួយសង្គ្រោះវិទ្យុបារាំងអន្តរជាតិ RFI កាសាខ្មែរឲ្យនៅរស់រានមានជីវិតរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ។ បើទោះបីជាគណៈគ្រប់គ្រងស្ថានីយវិទ្យុបារាំងអន្តរជាតិ RFI មិនចង់ឲ្យដកស្រង់សម្លក៏ដោយចុះតែនេះជាសញ្ញាបង្ហាញអំពីការព្រួយបារម្ភរបស់អ្នកសារព័ត៌មានជាច្រើននៅក្នុងរាជធានីភ្នំពេញ។ ស្ថានីយវិទ្យុនេះព្យាយាមរក្សាបន្ទាត់របស់ខ្លួនឲ្យបានល្អជាទីបំផុត " រាល់អត្ថបទទាំងអស់ត្រូវបានធ្វើឡើងយ៉ាងល្អិតល្អន់ជាទីបំផុតដើម្បីធ្វើឱ្យមានតុល្យភាពរវាងទស្សនៈរបស់គណបក្សកាន់អំណាចជាមួយនឹងទស្សនៈរបស់អ្នកដែលប្រឆាំង"។ នេះជាការលើកឡើងនៅមុនពេលតុលាការកំពូលលាយគណបក្សប្រឆាំង។ ការផលិតព័ត៌មានឲ្យតុល្យភាពបែបនេះគឺកាន់តែពិបាកឡើងនៅក្នុងស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននេះ។ វិទ្យុបារាំងអន្តរជាតិRFIកាសាខ្មែរដឹងខ្លួនថាពិតជាមានសំណាងដែលមិនត្រូវបានបិទ ហើយគណៈគ្រប់គ្រងរបស់ខ្លួនថានឹងត្រូវតែបង្កើនការប្រុងប្រយ័ត្នឲ្យបានកាន់តែខ្លាំងឡើង នៅមុនការបោះឆ្នោតចូលមកដល់។

© TANG CHHIN SOTHY / AFP

សេតឌីខេមបូឌាដែលត្រូវបិទដោយសារតែមានប្រាក់គ្រប់ដើម្បីបង់ការពន័យ។ យើងអត់មានបញ្ហានេះនៅ ភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍ទេ»។

តាមពិតទៅកាសែតនេះហាក់ដូចជាមានការឧបត្ថម្ភថវិកាបានល្អ។ កាសែតមួយនេះត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅ ឆ្នាំ1992 ដោយបោះពុម្ពផ្សាយរៀងរាល់២សប្តាហ៍ម្តង ហើយក្រោយមក នៅឆ្នាំ2008 វាត្រូវបានគ្រប់គ្រង ដោយលោក Ross Dunkley អតីតអ្នកកាសែតជើងចាស់ជនជាតិអូស្ត្រាលីដែលបោះពុម្ពផ្សាយព័ត៌មាននៅអា ស៊ីអាគ្នេយ៍ និងដោយមានជំនួយពីលោក Bill Clough ដែលជាមិត្តភក្តិ ហើយជាម្ចាស់ក្រុមហ៊ុនអភិវឌ្ឍន៍ប្រេង កាតនិងឧស្ម័នTwinza។

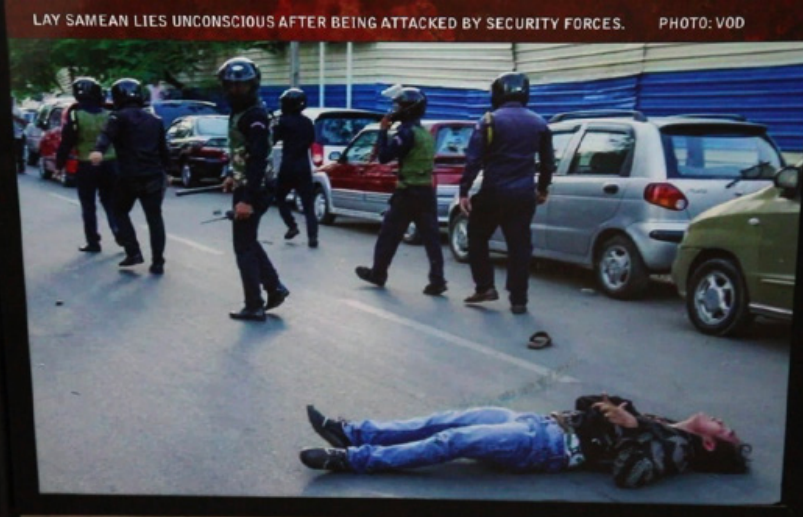
តាំងពីពេលនោះមកកាសែតនេះបានក្លាយទៅសារព័ត៌មានបោះពុម្ពផ្សាយប្រចាំថ្ងៃជាភាសាអង់គ្លេសនិងភាសា ខ្មែរ។ លោក Ross Dunkleyថា "ភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍បាននាំមកនូវវិធីវិធានចម្រុះមួយ"។ លោកបន្ថែមថា "កាសែត នេះប្រកាន់ខ្ជាប់ក្រមសីលធម៌និងវិជ្ជាជីវៈខ្ពស់តែស្របពេលជាមួយគ្នានេះដែរវាមានវប្បធម៌អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល លាយឡំគ្នាដែរ ហើយការគិតរបស់ពួកគេពិតជាខុសគ្នាពីអ្នកកាសែតដូចជាខ្លួនខ្ញុំផ្ទាល់ឆ្ងាយ"។

នេះគឺជាចំណុចខ្សោយមួយរបស់កាសែតឌីខេមបូឌាដែលដោយសារតែកាសែតនេះពឹងផ្អែកហិរញ្ញវត្ថុលើស្ថាប និកអង្គការជំនួយពិភពលោកសម្រាប់កម្ពុជា / World World Assistance for Cambodia។ ប៉ុន្តែរដ្ឋាភិបាល បានអនុម័តច្បាប់ស្តីពីសមាគម និងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលក្នុងឆ្នាំ 2015 ដែលត្រូវបានគេរិះគន់ជាទូទៅថាវាខ្វះ ភាពច្បាស់លាស់ ដែលជាលទ្ធផលគឺនៅពេលដែលអង្គការណាធ្វើឲ្យអាជ្ញាធរអាក់អន់ចិត្តពេលនេះពួកគេអាច ដាក់ទោសបានបើសិនជាអជ្ញាធរចង់។

ខ. កាសែតភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍

កាសែតភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍ក៏មានការយល់ឃើង ស្រដៀងគ្នានេះ ដែរ។ សារព័ត៌មានកាសែតបរទេសមួយនេះក៏បានគេច ផុតពីការបោសសំអាតនៅរដូវក្តៅឆ្នាំ2017។ និពន្ធនាយ កលោក កែ គឹម ស្តង់ក៏មានការប្រុងប្រយ័ត្នដូចសមភាគី វិទ្យុបារាំងអន្តរជាតិ RFI ភាសាខ្មែរដែរនៅពេលត្រូវបាន សួរអំពីបរិយាកាសសេរីភាពសារព័ត៌មាននៅកម្ពុជាពេល បច្ចុប្បន្ន។

លោកថាវាជាការគួរឱ្យសោកស្តាយណាស់ដែលបានបាត់ បង់ប្រព័ន្ធផ្សាយឯករាជ្យពីរគឺ កាសែតឌីខេមបូឌាដែល ិនិងវិទ្យុអាស៊ីសេរី។ លោកបន្ថែមថា "វាជាការបាត់បង់ដ៏ធំ ចាប់សម្រាប់ប្រជាពលរដ្ឋ និងសង្គមជាតិ។ ប៉ុន្តែខ្ញុំគិតថាវា

គ. វិទ្យុសម្លេងប្រជាធិបតេយ្យ (VOD)

មជ្ឈមណ្ឌលកម្ពុជា សម្រាប់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យ CCIM គឺជាអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលដែលធ្វើប្រតិបត្តិការ វិទ្យុសម្លេងប្រជាធិបតេយ្យ Voice of Democracy (VOD) ក៏មានការព្រួយបារម្ភដូចគ្នានេះផងដែរ។ វិទ្យុនេះបានបង្កើ តឡើងក្នុងឆ្នាំ2003មានគោលដៅលើកស្ទួយការយល់ ដឹងអំពីសិទ្ធិមនុស្សដែលទទួលបាន ការឧបត្ថម្ភថវិកាមួយ ផ្នែកដោយសហគមន៍អឺរ៉ុប ហើយវិទ្យុនេះមានអ្នកស្តាប់ជិត 8លាននាក់ដែលភាគច្រើននៅតាមទីជនបទ។

វិទ្យុសម្លេងប្រជាធិបតេយ្យ (VOD) ក៏ជាវិទ្យុដែលត្រូវបាន បិទការផ្សាយតាមរលកធាតុអាកាសនៅក្នុងខែសីហាដែរ តែវានៅតែមានជីវិតជាទម្រង់ព័ត៌មានតាមគេហទំព័រ VODHotNews និងទូរទស្សន៍តាមអ៊ីនធឺណែត។

បុគ្គលិករបស់មជ្ឈមណ្ឌលកម្ពុជាសម្រាប់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យ (CCIM) ក៏ព្រួយបារម្ភដូចជាមិត្តរួមអាជីព នៅតាមប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យដទៃទៀតដែរ។

ប្រធានផ្នែកប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយរបស់មជ្ឈមណ្ឌលកម្ពុជាសម្រាប់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យCCIM លោក ណុប វី បានឲ្យដឹងថា "សូម្បីតែក្រោយពេលដែលស្ថានីយវិទ្យុVODត្រូវបានបិទហើយ ក៏យើងត្រូវតែមានការប្រុងប្រយ័ត្ន ដែរ"។ លោកបន្តថា "បន្ទាប់ពីក្រសួងព័ត៌មានបានលុបចោលអាជ្ញាប័ណ្ណស្ថានីយវិទ្យុចំនួន21 រួចមកម្ចាស់វិទ្យុ ផ្សេងទៀតភាគច្រើនមានការភ័យខ្លាចជាខ្លាំង។ ជាលទ្ធផលមានម្ចាស់ស្ថានីយវិទ្យុជាច្រើនបានសម្រេចចិត្ត ឈប់ផ្សាយកម្មវិធីរសើបដើម្បីជៀសវាងសំពាធពីអាជ្ញាធរ"។

សន្តិសុខបានវាយដំអ្នកយកព័ត៌មាន សម្លេងប្រជាធិបតេយ្យ (VOD) លោក ឡាយ សម្រេចឲ្យសន្ទុះពេលគាត់ កំពុងយកព័ត៌មានអំពីការធ្វើបាតុកម្ម។

© Photo VOD / Daniel Bastard/RSF

ត្រូវពិនិត្យមើលខ្លួនឯង បើមិនអីចឹងទេត្រូវបិទទ្វារជាជម្រើសដ៏ពិបាកទទួលយក។ ហើយអាចនឹងទទួលរងគ្រោះ កាន់តែធ្ងន់ជាងនេះទៅទៀត។ លោកណូប វី បានបញ្ជាក់ថា: «ទោះបីជាយើងចង់រក្សាជំហរឲ្យមានវិជ្ជាជីវៈ និង ប្រជាប្រិយភាពការងារដោយមិនមានការភ័យខ្លាចឬពេញចិត្តក៏យើងនៅតែស្នាក់នៅលើប្រធានបទរស់រវើកមួយ ចំនួនដែរដោយហេតុផលយ៉ាងសាមញ្ញពីព្រោះវាអាចនឹងនាំឱ្យយើងមានគ្រោះថ្នាក់ដល់រាងកាយ»។ លោកលើកថា “កន្លងមកអ្នកយកព័ត៌មានរបស់យើងម្នាក់ត្រូវបានក្រុមសន្តិសុខវាយដំឲ្យរងរបួសសន្លប់បាត់ ស្មារតី។ គ្រោះថ្នាក់នេះធ្វើឱ្យយើងត្រូវគិតពីការណាឲ្យបានពីរដង”។

និយាយឲ្យខ្លី ការប្រើអំពើហិង្សា ការបិទស្ថាប័នសារព័ត៌មាន និងការបំភិតបំភ័យពិតជាធ្វើឲ្យរដ្ឋាភិបាល កម្ពុជាទទួលបានជោគជ័យខ្លះមែនក្នុងគោលដៅបំបិទមាត់មតិវិះគន់ទាំងអស់ដើម្បីធានាថាខ្លួននឹងឈ្នះ ការបោះឆ្នោតជាតិខាងមុខនេះ។ ចំណែកអ្វីដែលនៅសេសសល់ទៀតគឺត្រូវពឹងលើប្រព័ន្ធឃោសនាដែល ផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានតាមបង្គាប់ និងអ្នកសារព័ត៌មានដែលចេះស្តាប់បញ្ជា។

2

ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយគ្រប់គ្រង ដោយរដ្ឋាភិបាល

មានតួលេខគ្រប់គ្រាន់ដែលបង្ហាញពីគណបក្សកាន់អំណាចក្តាប់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយយ៉ាងណែនដៃ។ ក្រុមហ៊ុនផ្សព្វផ្សាយធំបំផុតទាំងបួននៅកម្ពុជា មានដូចជាក្រុមហ៊ុនរ៉ូយ៉ាល់គ្រប់ ក្រុមហ៊ុនហង្សមាស ក្រុមហ៊ុនរបស់លោកស្រីហ៊ុន ម៉ាណា ដែលជាកូនស្រីរបស់លោកហ៊ុន សែន និងក្រុមហ៊ុនរបស់លោកសេង ប៊ុនវ៉ែន ឬអាចារ អេ ដែលស្ថាប័នទាំងនេះបានគ្រប់ដណ្តប់លើសាធារណជនជិត៨៥%។ នាយកប្រតិបត្តិក្រុមហ៊ុនទាំងនេះគឺសុទ្ធតែជាសមាជិករដ្ឋាភិបាល ឬក៏ជាទីប្រឹក្សាផ្ទាល់របស់រដ្ឋាភិបាល។ ក្រុមហ៊ុនដែលដឹកនាំដោយលោកស្រីហ៊ុនម៉ាណាកូនស្រីច្បងរបស់លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន គឺជាអាណាចក្រមួយដែលមានភាគហ៊ុននៅគ្រប់ស្ថាប័នផ្សព្វផ្សាយទាំងអស់។

ដូចគ្នានេះដែរក៏មានក្រុមហ៊ុនប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយដែលគ្រប់គ្រងដោយលោកសាយ ឈុំប្រធានព្រឹទ្ធសភា និងជាអនុប្រធានគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាដែរ។ ក្រុមនេះគ្រប់គ្រងស្ថានីយ៍ទូរទស្សន៍ ២និងមានស្ថានីយ៍វិទ្យុជាច្រើនផ្សេងទៀត និងជាម្ចាស់ក្រុមហ៊ុនកាសែតស្នឹកម្ពុជាជាកាសែតនាមុខគេមួយនៅកម្ពុជា។

ប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជាប្រមាណ១០%អានកាសែតបោះពុម្ពផ្សាយជាភាសាខ្មែរ និងមានមតិកាព័ត៌មានភាគច្រើនគាំទ្ររដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា។ កាសែតឈានមុខគេក្នុងចំណោមស្ថាប័នប្រធានអ្នកអាពីរនាក់ចំណោមអ្នកអានបីនាក់។ ជាធម្មជាតិកាសែតទាំងនោះត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយអ្នកគាំទ្ររដ្ឋាភិបាល។

រីឯកាសែតដែលមានគេនិយមអានច្រើនជាងគេបំផុតគឺកាសែតកោះសន្តិភាព។ កាសែតមួយនេះទាក់ទាញអ្នកអានដោយសារតែមានមតិកាព័ត៌មានអំពីរឿងគ្រោះថ្នាក់ជំនួញនិងសកម្មភាពព្រហ្មទណ្ឌនានា។ ដើម្បីអាចនៅកៀកជាមួយប្រភពបានអ្នកយកព័ត៌មានឲ្យកាសែតនេះភាគច្រើនគឺជាមន្ត្រីរបស់ក្រសួងមហាផ្ទៃ។ ការអនុញ្ញាតឲ្យធ្វើដូចនេះមិនចោទជាបញ្ហាជុំវិញឡើយ។

១- ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយធ្វើតាមបង្គាប់

ក. ការប្រមូលផ្តុំកាន់កាប់ និងទំនាក់ទំនងនយោបាយ

ទូរទស្សន៍គឺជាប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយដ៏ពេញនិយមបំផុតមួយនៅកម្ពុជាដែលមានទស្សនិកជន៩៦% ។ តាមការប៉ាន់ស្មានដោយរួមបញ្ចូលនៃទូរទស្សន៍តែ៤៤ប៉ុណ្ណោះគឺមានអ្នកទស្សនាហូរតទៅដល់៨០%នៅទូទាំងប្រទេស។ ស្ថានីយ៍ទូរទស្សន៍ទាំងនេះត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយសមាជិក ឬទីប្រឹក្សារដ្ឋាភិបាល។ សមាជិកនិងទីប្រឹក្សារដ្ឋាភិបាលគ្រប់គ្រងទូរទស្សន៍ចំនួន៨ក្នុងចំណោម១០ស្ថានីយ៍ដែលឈានមុខគេនៅកម្ពុជា។

ដោយសារតែមានអ្នកទស្សនាច្រើន ការប្រមូលផ្តុំកាន់កាប់ដែលពាក់ព័ន្ធជាមួយរដ្ឋាភិបាល យ៉ាងច្រើនមិនបានទុកចន្លោះឱ្យប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយចម្រុះឡើយ។ មតិកាព័ត៌មានរបស់ទូរទស្សន៍ទាំងនេះផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានអំពីពិធីការនានា សុទ្ធរកថាបស់លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី និងជៀសមិនរួចពីផ្សាយកូនព្យហាយត្រាបស់យោធាឡើយ។ តារាព័ត៌មានតាមកញ្ចក់ទូរទស្សន៍CNC ក្នុងចំណោមបណ្តាញទូរទស្សន៍ទាំងនេះគឺជាប្រធានសហភាពសហព័ន្ធអ្នកកាសែតកម្ពុជា និងជាអនុរដ្ឋលេខាធិការក្រសួងមហាផ្ទៃផង។

ទូរទស្សន៍CNCគឺជាបស់លោកគិតម៉េង អ្នកជំនួញមានសញ្ជាតិអូស្ត្រាលី និងសញ្ជាតិខ្មែរហើយគឺជាប្រធានសភាពណាដ្ឋកម្ពុជាតាំងពីឆ្នាំ២០០៧មកដែរ។ នៅក្នុងបន្ទប់ប្រជុំក្រុមហ៊ុនរ៉ូយ៉ាល់គ្រប់ដែលជាក្រុមហ៊ុនជំនួញរបស់លោកត្រូវបានតាំងលំអរដោយរូបថតដ៏សំបើមនៃក្រុមគ្រួសាររបស់លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីហ៊ុន សែន ។ ដោយសារភាពជិតស្និទ្ធរបស់គាត់ជាមួយនឹងរបបដឹកនាំសព្វថ្ងៃនេះអង្គប្រឹក្សារបស់ទូរទស្សន៍ CNC ថាខ្លួនមានបេសកកម្ម“ជួយរដ្ឋាភិបាលផ្សព្វផ្សាយអំពីការរីកចម្រើន និងការអភិវឌ្ឍន៍របស់ជាតិ”។ លោកគិត ម៉េងមិនលាក់បាំងថាលោកមានខ្សែស្រឡាយជាមួយលោកជំទាវ ប៊ុន រ៉ានីប្រធានកាកបាទក្រហមកម្ពុជាដែលជាភរិយារបស់លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីហ៊ុន សែននោះឡើយ។

លោកហ៊ិន សែន (កណ្តាល) អបអរអាពាហ៍ពិពាហ៍កូនស្រីរបស់លោក លោកស្រីហ៊ិន ម៉ាណា (ឆ្វេង) រួមជាមួយភរិយាលោកស្រីប៊ុន វ៉ានី (ស្តាំ) ក្នុងឆ្នាំ1999។
 រយៈពេលជាង20ឆ្នាំមកនេះគ្រួសាររបស់លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីបានដឹកនាំប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយដែលមិនអនុញ្ញាតឱ្យមានចន្លោះសម្រាប់ព័ត៌មានចម្រុះឡើយ។

© AFP

© CHARLY TWO / AFP

© TANG CHHIN SOTHY / AFPV

© TANG CHHIN SOTHY / AFP

លោកស្រី ប៊ុន វ៉ានីគឺជាម្ចាស់ស្ថានីយ៍ទូរទស្សន៍ប៉ុស្តិ៍បាយ័នដ៏ធំជាងគេបំផុត នៅកម្ពុជាទោះបីជាបច្ចុប្បន្ននេះ កូនស្រីរបស់លោកហ៊ិនសែន លោកស្រីហ៊ិន ម៉ាណាជាអ្នកទទួលខុសត្រូវនិងផ្តើមធ្វើទំនើបកម្មវាក៏ដោយចុះ។ Bayon Media មានស្ថានីយ៍ទូរទស្សន៍ចំនួនបីដែលក្នុងនោះបណ្តាញព័ត៌មានទាំងអស់រាប់តាំងពីស្ថានីយ៍វិទ្យុ និងកាសែតជាច្រើនទៀតឡើងទៅត្រូវតែលើកតម្កើងឪពុករបស់លោកស្រី។

ស្ថិតក្នុងទិដ្ឋភាពប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយបែបនេះ ការប៉ុនប៉ងចង់បង្កើតស្ថានីយ៍ទូរទស្សន៍ឯករាជ្យ ហាក់ដូចជាមានជោគជ័យតិចតួចណាស់។

ខ. Sun TV ស្ថានីយ៍ទូរទស្សន៍ឯករាជ្យដែលមិនចាប់កំណើត

បន្ទាប់ពីការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសតំណាងរាស្ត្រឆ្នាំ2013 និងមានការតវ៉ាទ្រង់ទ្រាយធំ ប្រឆាំងនឹងជ័យជម្នះដែលត្រូវបានចោទថាវាបានមកដោយការបន្តរបស់គណបក្សប្រជាជននោះ។ គណបក្សប្រជាជន និងគណបក្សប្រឆាំងបានបង្កើតកិច្ចព្រមព្រៀងមួយដើម្បីបញ្ចប់វិបត្តិនេះ ហើយឈានទៅបង្កើតស្ថានីយ៍ទូរទស្សន៍ឯករាជ្យមួយប៉ុន្តែវាអាស្រ័យលើគណបក្សប្រឆាំងជាអ្នកបង្កើតវាឡើង។ គម្រោងនេះត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅឆ្នាំ 2014 នឹងមានឈ្មោះថា Sun TV ដើម្បីធានាឱ្យមានការចាប់កំណើតថ្មីសម្រាប់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យនៅកម្ពុជា។ ប៉ុន្តែបីឆ្នាំបានកន្លងផុតទៅហើយ ដែលគម្រោងនេះមិនបានដំណើរការទាល់តែសោះ។

តាមពិតគម្រោងនេះមិនមែនគ្រាន់តែការចង់សាកល្បងប៉ុណ្ណោះទេ។ ក្រុមហ៊ុនមួយមានឈ្មោះថា Cambodia Independent Media (CIM) ត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីរៀបចំដំណើរការស្ថានីយ៍ទូរទស្សន៍នេះ ថវិការត្រូវបានអង្កេតដឹកត្រូវបាន យកទៅទិញនៅភាគខាងជើងនៃរាជធានីភ្នំពេញ សម្រាប់ធ្វើជាទីស្នាក់ការកណ្តាលដោយមានស្នូល និងឧបករណ៍បញ្ជូនព័ត៌មាន របស់ SunTV។ ក្រសួងព័ត៌មានថែមទាំងបានចេញអាជ្ញាប័ណ្ណឱ្យតាមការសន្យារបស់គណបក្សកាន់អំណាចថែមទៀតផង។ ប៉ុន្តែក្រោយមកអ្វីទាំងអស់នៅជាប់ទ្រឹងត្រឹមផ្នែករដ្ឋបាល។

នាយកប្រតិបត្តិក្រុមហ៊ុន CIM លោកស្រីគុណ លំអង់ថា៖ “យើងបានរង់ចាំការអនុញ្ញាតសាងសង់ ពីអាជ្ញាធរខណ្ឌអស់ពេលជាច្រើនខែ។ យើងបានដាក់ពាក្យស្នើសុំសាងសង់អគារ និងស្នូលយោងទៅសាលាក្រុងទៀតតែអត់មានការឆ្លើយតបមកវិញទេ។ យើងធ្វើតាមច្បាប់ទាំងអស់ហើយ។ មន្ត្រីទទួលបន្ទុកលើឯកសារនេះពិតជាធ្វើឱ្យយើងរង់ចាំច្បាស់ណាស់។ នៅពេលយើងសួរពួកគេថាតើឯកសារដំណើរការដល់ណាហើយ ពួកគេឆ្លើយថា មិនទាន់រួចរាល់នៅឡើយទេ។ តើយើងអាចធ្វើបានអ្វីទៀត? ”។

ទាំងនេះមិនគ្រាន់តែជាបញ្ហាដែលគម្រោងទូរទស្សន៍ព្រះអាទិត្យបានជួបប្រទះនោះទេ។ ស្វាមីរបស់លោកស្រី គណៈលំអង ដែលជាអតីតប្រធានគម្រោងនេះត្រូវបានអជ្ញាធរចាប់ខ្លួនកាលពីខែសីហាឆ្នាំ2015ដើម្បីការ បង្ហាញវីដេអូនៅលើទំព័រហ្វេសប៊ុក Facebook អំពីកិច្ចព្រមព្រៀងព្រំដែនកម្ពុជា-វៀតណាមដែលមានកំហុស អក្ខរកិរិយាខុសប្រក្រតី (ពីអត្ថបទដើម)។ បន្ទាប់ពីត្រូវបានតុលាការចោទប្រកាន់ពីបទ "ញុះញង់" និងបទក្លែង បន្លំឯកសារសាធារណៈគាត់ត្រូវបានកាត់ទោសឲ្យជាប់ពន្ធនាគារ7ឆ្នាំ។ នេះគឺជាបញ្ហាប៉ះទង្គិចធ្ងន់ធ្ងរមួយ ទៀតមកសម្រាប់ការប្រឹងបង្កើតស្ថានីយទូរទស្សន៍ព្រះអាទិត្យ Sun TV។

កាលពីខែមេសា ឆ្នាំ2016 អាជ្ញាធរនៅខេត្តជាប់រាជធានីភ្នំពេញបានបដិសេធ សំណើរបស់ក្រុមហ៊ុនCIM ដើម្បីដាក់ឧបករណ៍បញ្ជូនព័ត៌មាននៅលើដីដែលខ្លួនបានទិញ។ ក្រុមអាជ្ញាធរបាននិយាយថាគ្រួសារមួយចំនួន បានដាក់ពាក្យទៅតុលាការឲ្យរារាំង ពាក្យស្នើសុំនោះ ក្រោមហេតុផលថាវាជាការរំលោភបំពានច្បាប់ឧបករណ៍បញ្ជូន ព័ត៌មាននោះអាចនឹងអាចបង្កឲ្យមានគ្រោះថ្នាក់បាន។ ក្រោយមកតំណាងគ្រួសារមួយចំនួនបានទទួលស្គាល់ ថាអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានជាអ្នករៀបចំពាក្យនោះទេ។

នៅពេលក្រុមហ៊ុនCIMចង់បង្កើនមូលធនដោយដាក់លក់ភាគហ៊ុនរបស់ខ្លួនលើផ្សារហ៊ុននោះ គណៈកម្មការ គ្រប់គ្រងផ្សារហ៊ុនបានចាត់វិធានការយ៉ាងតឹងរ៉ឹងបំផុតធ្វើឲ្យការប៉ុនប៉ងនោះមិនអាចសម្រេចទៅបានឡើយ។ ជាគំនិតដំបូងគឺប្រាក់ឲ្យបានពីចន្លោះ10លានទៅ20លានដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក ដើម្បីដាក់ដំណើរការ ស្ថានីយទូរទស្សន៍ព្រះអាទិត្យ Sun TV ប៉ុន្តែរហូតមកទល់ពេលនេះក្រុមហ៊ុនCIM មានប្រាក់មិនដល់5សែន ដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិកផង។

នេះគឺជាគុណខ្លាំងមួយច្រើនបំផុតបើប្រៀបធៀបនឹងទឹកប្រាក់យ៉ាងតិចក៏30លានដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិកដែរ ដែលរដ្ឋាភិបាលបានអនុញ្ញាតដើម្បីដំណើរការស្ថានីយទូរទស្សន៍ថ្មីមួយដែលគ្រប់គ្រងដោយផ្ទាល់ដោយ ក្រសួង មហាផ្ទៃដែលមានពិធីសម្ពោធយ៉ាងគួរកត់ត្រានៅថ្ងៃទី២៨ខែកញ្ញា។ ទូរទស្សន៍ថ្មីនេះមានឈ្មោះថា Nice TV ហើយមានបុគ្គលិក300នាក់ធ្វើការនៅក្នុងអគារកំពស់៧ជាន់ថ្មីមួយនៅក្រសួងមហាផ្ទៃដោយមាន អាជ្ញាប័ណ្ណកំណត់របស់កម្ពុជាប្រកាន់ខ្ជាប់ថា "រាយការណ៍អំពីបញ្ហាសន្តិសុខសង្គម និងប្រតិបត្តិការរបស់នគរបាលជាតិ" ហើយនិង "លើកសរសើរគោលនយោបាយរដ្ឋាភិបាល និងសកម្មភាពពង្រឹងការអនុវត្តច្បាប់"។

នណាក៏មិនអាចមិនសង្ស័យអំពីឥទ្ធិពលបងប្អូនដ៏ជូនមួយរបស់កម្ពុជា គឺប្រទេសចិនបានដែរដោយសារតែ Nice TV បានទទួលមូលនិធិពីក្រុមហ៊ុន Fujian Zhongya Culture and Media។ នេះមិនគ្រាន់តែជាកំរៃ សកម្មភាពរបស់លោកស៊ីជីនពីងនៅទីក្រុងប៉េកាំង ដែលត្រូវបានយកគំរូតាមដោយរដ្ឋាភិបាលរបស់លោកនាយ ករុដ្ឋមន្ត្រីហ៊ុន សែននោះទេ។

ទូរទស្សន៍គឺជាប្រភពព័ត៌មានដ៏ សំខាន់មួយសម្រាប់ប្រជាជន កម្ពុជាជាច្រើន។

© TANG CHHIN SOTHY / AFP

ការផ្តល់ព្រះកិត្តិយសដល់អតីត
ព្រះមហាក្សត្រព្រះបាទ
នរោត្តមសីហនុ ក្នុងខែតុលាឆ្នាំ 2017
ផ្តល់ឱកាសមួយទៀតឲ្យFresh News
លើកសរសើររដ្ឋាភិបាល

© TANG CHHIN SOTHY / AFP

ការអនុវត្តនេះបានលើកទៅដល់ អ្នកអគ្គាធិប្បាយព័ត៌មានតាមអ៊ិនធឺណែត របស់បក្សកុម្មុយនិស្តចិនWumaodang ដែលត្រូវបានគេជួលឲ្យបង្ហោះសារគាំទ្ររដ្ឋាភិបាលចិននៅលើអ៊ិនធឺណែត។ យោងតាមអ្នកឯកទេសសិក្សាតំបន់ អាស៊ីអាគ្នេយ៍ លោក Carl Thayer ថា “វាជារឿងសមហេតុផលដែលពួកគេពិភាក្សាជាមួយប្រទេសចិន ហើយថែមទាំង បានទទួលយកជំនួយទៀតនោះ។ ពួកគេត្រូវការការបណ្តុះបណ្តាល ដំបូន្មាន ការណែនាំ និងប្រឹក្សាយោបល់ល្អៗ។” ចេនាបថគេហទំព័រសារព័ត៌មានFreshNewsបានលើកអំពីលទ្ធផលនៃការខំប្រឹងប្រែងរបស់ទីភ្នាក់ងារព័ត៌មានចិនស៊ីន ហ្គា Xinhua ដើម្បីធ្វើទំនើបកម្មមតិកាព័ត៌មាន និងចេនាបថ របស់ខ្លួនដូចគ្នាដែរ។ លោកThayerនិយាយថាមានការ សង្ស័យតិចតួចទៅដល់ថា “សារព័ត៌មានFresh Newsត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយរដ្ឋាភិបាលឲ្យមើលទៅដូចជាសារព័ត៌ មានឯករាជ្យភាពមួយដើម្បីវាយប្រហារលើគ្រូប្រជែងនយោបាយ”។

ប្រមន្តនេះទោះតិច ឬច្រើនដូចគ្នាវាល់ថ្ងៃមែនក្តី តែវាទាញចំណាប់អារម្មណ៍អំពីបញ្ហានៅប្រទេសដទៃដើម្បីបង្កប់កិត្តិ យសអ្នកណាដែលចង់ធ្វើការផ្លាស់ប្តូរនៅកម្ពុជាដោយវាយប្រហារលើគ្រូប្រជែងនៃការប្រឆាំងដែលគម្រោមកហែងដល់ ស្ថេរភាពនៅកម្ពុជា ហើយវិះគន់សហរដ្ឋអាមេរិកថាជាមេក្តៅនៃបដិវត្តពណ៌ដែលព្យាយាមចង់ផ្តួលរំលំរដ្ឋាភិបាល និងបង្កឲ្យមានភាពរីករទៀតផង។

របាយការណ៍មួយស្តីពីការបំផ្ទុះគ្រាប់បែកអគ្គយាននៅប្រទេសអាហ្វហ្គានីស្ថាន បង្ហាញពីភាពផ្ទុយគ្នា នៃរបាយការណ៍ មួយដែលថា “វិនិយោគិនសង្ឃឹមទទួលបានផលប្រយោជន៍ពីសន្តិភាព និងស្ថេរភាពរបស់ប្រទេសកម្ពុជា”។ អត្ថបទមួយ ទៀតដាក់ចំណងជើងថា “ជនរងគ្រោះដោយគ្រាប់បែកគឺមីរបស់សហរដ្ឋអាមេរិក 19 នាក់” អមដោយសំណួររបស់លោក ហ៊ុនសែនសួរថា “តើអាមេរិកបានគិតអំពីសិទ្ធិមនុស្ស និងលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យវិជ្ជមានពេលទម្លាក់គ្រាប់បែក មកលើកម្ពុជានោះ?”

បើទោះបីជាអ្នកគ្រប់គ្រងគេហទំព័រនេះបានបដិសេធជាមួយកហើយថាមិនបាន ជាប់ពាក់ព័ន្ធជាមួយនិងរដ្ឋាភិបាល ឬ គណបក្សកាន់អំណាចក្តី យុទ្ធសាស្ត្រនេះគឺគ្រោកគ្រាតណាស់ជាពិសេសនៅពេលដែលFreshNews មិនសូវ ខ្វល់ខ្វាយអំពីក្រមសីលធម៌សារព័ត៌មាន ហើយជាបណ្តើរៗធ្វើឲ្យខ្លួនឯងក្លាយទៅជារោងចក្រផលិតព័ត៌មានក្លែងក្លាយ ដ៏ធំបំផុតរបស់កម្ពុជា។

ខ. រោងចក្រផលិតព័ត៌មានក្លែងក្លាយ

ជាឧទាហរណ៍បន្ទាប់ពីគណបក្សប្រឆាំងដ៏ធំបំផុតត្រូវបានហាមឃាត់ពីឆាកនយោបាយកម្ពុជា កាលពីពាក់កណ្តាលខែវិច្ឆិកានិងទៅតំណាងសហភាពអឺរ៉ុប បានសម្តែងក្តីព្រួយបារម្ភអំពីអនាគតនៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនៅកម្ពុជាប៉ុន្តែបែរជាសារព័ត៌មាន Fresh News បានផ្សាយផ្សេងទៅវិញដោយថា « កម្ពុជាកំពុងតែពង្រឹងទំនាក់ទំនងរបស់ខ្លួនជាមួយសហភាពអឺរ៉ុប » ។

សារព័ត៌មាន Fresh News នេះហើយ គឺជាអ្នកដែលបានទម្លាយរឿងដែលនាំឲ្យមានការចោទប្រកាន់ មេដឹកនាំរបស់គណបក្សប្រឆាំងលោកកឹម សុខា ពីបទចារកម្ម ហើយលោកត្រូវបានចាប់ខ្លួននៅយប់ ថ្ងៃទី៣ ខែកញ្ញា និងបានជាប់ពន្ធនាគារតាំងពីពេលនោះមក។ សារព័ត៌មាន Fresh News បានផ្សាយផ្ទាល់ពីការចាប់ខ្លួនលោកកឹម សុខានៅលើគេហទំព័រខ្លួនថាផ្សាយ « ផ្តាច់មុខ » ។

FreshNews ផ្សព្វផ្សាយសុន្ទរកថារបស់លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីហ៊ុន សែន រាល់យប់រាល់ថ្ងៃ។ គេហទំព័រនេះក៏មានរូបថតផ្តាច់មុខនៃការចាប់ខ្លួនមេដឹកនាំគណបក្សប្រឆាំងលោកកឹម សុខា (ស្តាំ) ដែរ ។

Capture Daniel Bastard / RSF

នៅក្នុងរយៈពេលនោះដែរ Fresh News បានចុះផ្សាយរឿងមួយទៀតចោទប្រកាន់ពលរដ្ឋអាមេរិកាំងម្នាក់ឈ្មោះ Ge o ffrey Cain ថាធ្លាប់ធ្វើជាមេដឹកនាំរៀបចំផែនផ្តល់រំលំ អតីតប្រធានាធិបតីកូរ៉េខាងត្បូងលោកស្រី Park Geun-hye ។ តែតាមព័ត៌មាន Geoffrey Cain ជាអ្នកយកព័ត៌មានប្រចាំទីក្រុងសេអ៊ូល ដែលបានធ្លាប់បានញ៉ាំអាហារ ពេលល្ងាចមួយពេលនៅក្នុងភោជនីយដ្ឋានមួយជាមួយកូនស្រីរបស់លោកកឹម សុខា ដែលបច្ចុប្បន្ននេះនាងកំពុងតែរស់នៅនិរទេសខ្លួន ហើយត្រូវជាមិត្តភក្តិរបស់លោក Geoffrey Cain ។ រូបថតគណនីហ្វេសប៊ុក Facebook របស់លោក Geoffrey Cain អមដោយអត្ថបទមួយរៀបរាប់ថា « មនុស្សម្នាក់នេះត្រូវបានប្រើប្រាស់ដោយប្រទេសមហាអំណាចដើម្បីរៀបចំយុទ្ធសាស្ត្រជួយគណបក្សប្រឆាំង ឱ្យផ្តល់លំដែកបាលដែលដឹកនាំដោយលោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីហ៊ុន សែន » ។ ទោះបីជាមិនប្រាប់ក៏យើងអាចដឹងដែរថាលោក Geoffrey Cain មិនមានគម្រោងមកលេងប្រទេសកម្ពុជានៅពេលខាងមុខនេះទេ។

សារព័ត៌មាន Fresh News នេះទៀតហើយ ដែលបានផ្សាយឯកសារបែកធ្លាយរបស់នាយកដ្ឋានពន្ធដារនៅខែសីហាធ្វើឲ្យកាសែតឌីខេមបូឌាដែល បានដឹងខ្លួនអំពីការទាញបង់ប្រាក់ពន្ធដែលខ្លួនបានជំពាក់ដ៏ច្រើនមហិមាហើយត្រូវបង្ខំចិត្តបិទទ្វារនៅខែបន្ទាប់។ ថ្មីៗនេះសារព័ត៌មាន FreshNews នេះដែរក៏បានស្នើឲ្យធ្វើវិសោធនកម្មច្បាប់បោះឆ្នោតដើម្បី ចែកចាយអាសនៈរបស់សមាជិកសភារបស់គណបក្សប្រឆាំង ដែលត្រូវបានហាមឃាត់ពីឆាកនយោបាយកម្ពុជា។ ពីសប្តាហ៍ក្រោយមកវិសោធនកម្មច្បាប់នេះត្រូវបានគេដាក់ជូនទៅគណៈរដ្ឋមន្ត្រីហើយត្រូវបានអនុម័តដោយតំណាងរាស្ត្ររបស់គណបក្សកាន់អំណាចនៅសភាជាតិតែម្តង។

ដោយសារតែមានអ្នកចូលមើលជាង២លាននាក់សារព័ត៌មាន FreshNews បច្ចុប្បន្ននេះមានវត្តមានយ៉ាងសំខាន់ក្នុងវិស័យព័ត៌មានឌីជីថល។ នៅក្នុងអំឡុងពេលនៃការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសតំណាងរាស្ត្រក្នុងមកគណបក្សប្រឆាំងបានធ្វើយុទ្ធនាការតាមអ៊ីនធឺណែតយ៉ាងសកម្មជាពិសេស នៅលើបណ្តាញសង្គមហ្វេសប៊ុក Facebook ហើយ FreshNews ក៏ត្រូវបានបង្កើតឡើងដែរ ដើម្បីជាការឆ្លើយតបទៅនឹងការកើនឡើងយ៉ាងហ័សនៃអ៊ីនធឺណែតនៅកម្ពុជា។

បន្ទាប់ពីបានគ្រប់គ្រងលើប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ និងបិទសម្លេងសារព័ត៌មានឯករាជ្យចរាចរហើយ សព្វថ្ងៃនេះរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាមានតែត្រូវចុកមាត់អ៊ីនធឺណែតមួយទៀតទេដើម្បីបំពេញការគ្រប់គ្រងការផ្សព្វផ្សាយសារព័ត៌មាន និងដំណឹងនានានៅមុនការបោះឆ្នោតមកដល់ ឲ្យមើលទៅមានបែបបទបន្តិច។

៣- អ៊ីនធឺណិតជាគោលដៅថ្មីដែលត្រូវគ្រប់គ្រង

ក.ការរំលមកវិញនៃច្បាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មតាមអ៊ីនធឺណិត

ចំណុចដ៏គួរឱ្យចាប់អារម្មណ៍ថ្មីបំផុតរបស់សារព័ត៌មាន FreshNews គឺការដែលបានបង្ហាញពីតំណែងមួយនៅលើទំព័រហ្វេសប៊ុក Facebook របស់ខ្លួនកាលពីថ្ងៃទី២៧ខែវិច្ឆិកាផ្សាយព័ត៌មានថា លោកហ៊ុន សែនត្រូវបានគេលួចធ្វើឃាត។ ប៉ុន្មានម៉ោងក្រោយមកព័ត៌មាននេះក៏ត្រូវបានគេ ដកចេញវិញ រួចហើយនាយកប្រតិបត្តិសារព័ត៌មាន FreshNewsបានអះអាងថាមានក្រុមចោរ អ៊ីនធឺណិត ឬHackerដែលមានទីតាំងនៅសហរដ្ឋអាមេរិកនិងប្រទេសកាណាដាបានចូលមក វាយប្រហារ ឬHackedទំព័រហ្វេសប៊ុក Facebook របស់FreshNews។

លោកហ៊ុន សែនបានបង្ហាញសារនៅលើទំព័រហ្វេសប៊ុក Facebook របស់ខ្លួនបដិសេធរឿងនេះ ដោយថាព័ត៌មាននោះត្រូវបានគេប្រែប្រួលឡើងវិញមានបំណងអាក្រក់បង្កចលាចលខណៈដែលអ្នក នាំពាក្យរដ្ឋាភិបាលលោកផៃ សុំផានបានយកឧបត្ថម្ភនេះអំពាវនាវឱ្យធ្វើការអនុម័តច្បាប់ ឧក្រិដ្ឋកម្មតាមអ៊ីនធឺណិត។

ច្បាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មតាមអ៊ីនធឺណិតត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយជាច្រើនលើកមកហើយនៅកម្ពុជាតាំងពី ឆ្នាំ២០១៤ ប៉ុន្តែរដ្ឋាភិបាលមិនទាន់បានធ្វើបទបង្ហាញនៅរដ្ឋសភាជាតិនៅឡើយទេដោយសារតែ មានការពិឡើងអំពីការរំលោភទៅលើសេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិនៅលើអ៊ីនធឺណិត។

ជាញឹកញាប់FreshNewsផ្សាយរឿង ចម្លែកអំពីមន្ត្រីមូលដ្ឋាននៅលើ បណ្តាញសង្គមដូចជានៅខែវិច្ឆិកាឆ្នាំ ២០១៧ថាលោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី បានស្លាប់ជាដើម។

©TANG CHHIN SOTHY / AFP

បញ្ហាគឺនៅត្រង់ថាមានមាត្រាមួយចំនួននៃច្បាប់នេះដែល នឹងអាចដាក់ទោសព្រហ្មទណ្ឌដល់អ្នកនិពន្ធ ឬអ្នក ផ្សាយព័ត៌មានណាដែល“ប្រមាថ ឬបង្កប់”រដ្ឋាភិបាលឬតំណាងរដ្ឋាភិបាល ឬខ្លឹមសារដែលកំណត់អំពីសាមគ្គី ភាពនយោបាយ។ បន្ទាប់ពីមានការលួចចូលទៅ បន្តផ្សាយព័ត៌មាន លើសារព័ត៌មានFresh News ថ្មីៗនេះរួច មកវាទំនងជាធ្វើឲ្យគណៈរដ្ឋមន្ត្រី នឹងត្រូវត្រួតពិនិត្យមើលសេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះសារជាថ្មីម្តងទៀត។

ការទទួលបានព័ត៌មានឯករាជ្យត្រូវបានគ្រប់គ្រងយ៉ាងតឹងរ៉ឹងពេលបាតុកម្មត្រូវបានគេអនុញ្ញាតឲ្យធ្វើ

©TANG CHHIN SOTHY / AFP

សិក្ខាសាលាមួយរៀបចំដោយមជ្ឈមណ្ឌលកម្ពុជាសម្រាប់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យធ្វើឲ្យអ្នកសារព័ត៌មានអាជីព និងអ្នកសារព័ត៌មានប្រជាពលរដ្ឋបានជួបគ្នា

© Daniel Bastard / RSF

នៅក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលមួយនេះដែរ គ្រូបង្រៀនអន្តរជាតិល្អិតល្អន់ម្នាក់លោកជាង ចំរើនបានរៀបរាប់ប្រាប់អំពីគ្រោះថ្នាក់ដែលអ្នកសារព័ត៌មានប្រជាពលរដ្ឋអាចត្រូវប្រឈមនឹងអ្វីខ្លះៗ។ គាត់ចង់ទៅយកព័ត៌មានអំពីជម្លោះដីធ្លីនៅភូមិមួយក្បែរផ្ទះគាត់។ “ខ្ញុំបានទៅមើលជម្លោះនោះហើយបានសាកសួរអ្នកភូមិ និងអាជ្ញាធរ។ “ខ្ញុំបានថតរូបនិងសរសេររៀងពីតទាំងអស់ថាមានអ្វីកើតឡើង កើតនៅកន្លែងណា នៅពេលណា ដោយរបៀបណា និងមូលហេតុអ្វីតាមកូរ៉េដែលខ្ញុំបានរៀន។ បន្ទាប់មកខ្ញុំបានបង្ហាញរូបថត និងព័ត៌មានទាំងអស់នៅលើហ្វេសប៊ុក Facebook”។

មិនបានប៉ុន្មានផងស្រាប់តែនាយកសាលារបស់លោកជាង ចំរើនដែលត្រូវបានស្គាល់ថាមានភាពស្និទ្ធស្នាលជាមួយគណបក្សកាន់អំណាចបានហៅគាត់ឲ្យទៅជួប។ លោកបន្ថែមថា “គណនីហ្វេសប៊ុក Facebook របស់ខ្ញុំតែងតែត្រូវបានថ្នាក់លើត្រួតពិនិត្យមើលយ៉ាងហ្មត់ចត់”។ នាយកសាលាបានសួរដេញដោលខ្ញុំ ព្រមទាំងគម្រាមថានឹងព្យួរការងាររបស់ខ្ញុំប្រសិនបើខ្ញុំនៅតែបន្តរាយការណ៍តទៅទៀត។

អ្នកសារព័ត៌មានប្រជាពលរដ្ឋមិនតិចទេបានជួបប្រទះបញ្ហាស្រដៀងគ្នានេះដែរ។ ការដាក់សម្ពាធនិងយាបដឹកពុំឲ្យមានការកើនឡើងមកលើពួកគេ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក៏ពួកគេក៏ពុំពង្រឹងស្វែងរកការទទួលស្គាល់ពីស្ថាប័នព័ត៌មានដែលមានវិជ្ជាជីវៈ និងពិសោធន៍អាជ្ញាធរដើម្បីឱ្យពួកគេអាចចុះយកព័ត៌មានបានងាយស្រួល។

ការលេចឡើងនៃបច្ចេកវិទ្យាអ៊ីនធឺណិតបានក្លាយជាមធ្យោបាយមួយក្នុងការផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានធ្វើឲ្យមានប្រវែងយ៉ាងពិតប្រាកដដល់ការគ្រប់គ្រង និងត្រួតពិនិត្យព័ត៌មានបែបប្រពៃណីដែលធ្លាប់បានអនុវត្តន៍កន្លង។ ជាឧទាហរណ៍កាលពីឆ្នាំមុនបណ្តាញសង្គមផ្សេងៗជាពិសេសហ្វេសប៊ុក Facebook បានក៏ដាច់ទូរទស្សន៍ហើយបានក្លាយទៅជាប្រភពផ្តល់ព័ត៌មានឈានមុខគេដល់ប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជា។ សព្វថ្ងៃនេះប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជាទទួលបានព័ត៌មានជាចម្បងពីបណ្តាញសង្គម 30% ទល់នឹង 29% ពីទូរទស្សន៍។ តាមការស្ទង់មតិថ្មីៗនេះបានបង្ហាញឲ្យឃើញថាប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជាប្រមាណ 40% ប្រើ Facebook ដើម្បីទទួលព័ត៌មាន ហើយមានតែ 27% ប៉ុណ្ណោះដែលមើលទូរទស្សន៍ដើម្បីទទួលព័ត៌មាន។

នេះមិនមែនជារឿងតូចតាចឡើយ ។ បើតាមការស្ទង់មតិដោយក្រុមហ៊ុន Shaviv Strategy and Campaigns ដែលជាក្រុមហ៊ុនប្រឹក្សានយោបាយរបស់អ៊ីស្រាអែល បានរកឃើញចំណុចខុសគ្នាយ៉ាងធំរវាងក្រុមមនុស្សពីរក្រុមពាក់ព័ន្ធនឹងទំនោរការបោះឆ្នោតដែលមាន 52% នៃអ្នកទទួលព័ត៌មានពីទូរទស្សន៍ថាពួកគេគ្រោងនឹងបោះឆ្នោតឱ្យគណបក្សកាន់អំណាចនៅក្នុងការបោះឆ្នោតជាតិលើកក្រោយហើយ 28% ថាពួកគេនឹងបោះឆ្នោតឱ្យគណបក្សបុរេវតាំង។ ចំណែកក្នុងចំណោមអ្នកដែលទទួលព័ត៌មានពីហ្វេសប៊ុក Facebook គឺជារឿងផ្ទុយទៅវិញដោយសារមាន 56% ថាពួកគេនឹងបោះឆ្នោតឱ្យគណបក្សប្រឆាំងហើយមានតែ 20% ប៉ុណ្ណោះដែលថានឹងបោះឆ្នោតឱ្យគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា។

ភាពផ្ទុយគ្នានេះមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នានៅពេលពួកគេត្រូវបានសួរថាតើគណបក្សមួយណា អាចអនុវត្តច្បាប់និងថែរក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់បានល្អជាងគេនោះគឺ 57% នៃអ្នកមើលទូរទស្សន៍បានជ្រើសរើសយកគណបក្សកាន់ អំណាចហើយ 33% បានជ្រើសរើសយកគណបក្សប្រឆាំង។ នៅក្នុងចំណោមអ្នកប្រើបណ្តាញសង្គមហ្វេសប៊ុក Facebook វិញ 57% បានជ្រើសរើសគណបក្សប្រឆាំងហើយមានតែ 32% ប៉ុណ្ណោះដែលបានជ្រើសរើសគណបក្សរបស់លោកហ៊ុន សែន។

រឿងស្រដៀងគ្នានេះដែរពេលដែលត្រូវបានសួរអំពីសមត្ថភាពក្នុងការបង្កើតការងារអ្នកទទួលព័ត៌មានពីទូរទស្សន៍ 60% យល់ថាគណបក្សកាន់អំណាចអាចធ្វើបានល្អជាងបើប្រៀបធៀបនឹង 35% ដែលគិតថាគណបក្សប្រឆាំងអាចធ្វើបានល្អជាងនោះ។ នៅក្នុងចំណោមអ្នកទទួលព័ត៌មានពីអ៊ីនធឺណិតវិញ 60% បានជ្រើសយកគណបក្សប្រឆាំងហើយមានតែ 33% ជ្រើសយកគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា។

ជម្រើសប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ ដោយអ្នកបោះឆ្នោត

ប្រភព: ការសង្កេតមតិប្រជាជនដែលបានបែកចែកយោបល់
ក្រុមហ៊ុនឈ្មោះ: Shaviv Strategy and Campaigns
កាលបរិច្ឆេទ: ពុស្សា ២០១១

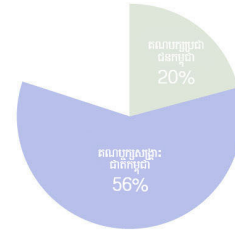
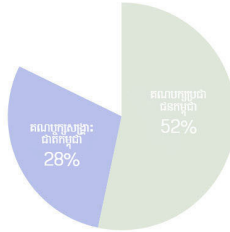
ការសង្កេតមតិអ្នកដែលធ្វើប្រជាពលរដ្ឋគេដឹងអំពីក្បួនការណ៍បច្ចុប្បន្ន
និងព័ត៌មានអន្តរាគមន៍

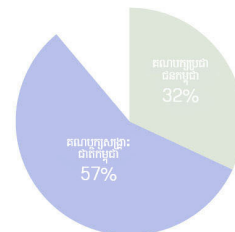
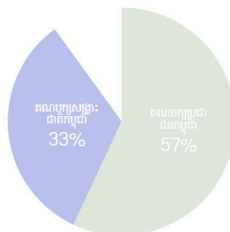
អ្នកដែលធ្វើប្រជាពលរដ្ឋគេដឹងអំពីក្បួនការណ៍បច្ចុប្បន្ន
និងព័ត៌មានពីបណ្តាញសង្គមហ្វេសប៊ុក Facebook

សំណួរ:

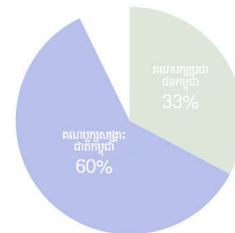
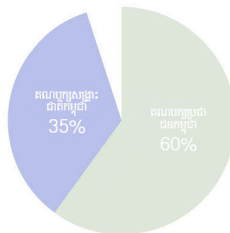
បើសិនជាអ្នកបោះឆ្នោតជ្រើសរើសសំណើរណាមួយនឹង
ត្រូវធ្វើឡើងនៅថ្ងៃនេះ តើអ្នកនឹងបោះឆ្នោតឲ្យអ្នកណា?

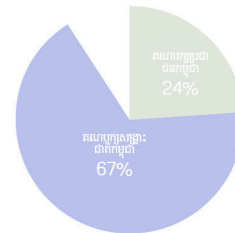
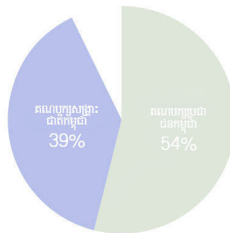
តើអ្នកទុកចិត្តអ្នកណាជាងគេក្នុងការបញ្ជូនសារឱ្យ
សំណើរបស់ខ្លួន និងប្រយុទ្ធប្រឆាំងឱ្យអ្នកដទៃទៀតប្រទេស?

តើអ្នកទុកចិត្តអ្នកណាជាងគេដែលអាចបង្កើត
ការស្នេហាឱ្យប្រទេស?

តើអ្នកទុកចិត្តអ្នកណាជាងគេដើម្បីបើកកម្មសុំ
តម្លៃលើចរាចរណ៍សកម្ម?

គួរលេខទាំងនេះអាចទាញយកមកធ្វើជាមេរៀនបានពីរមេរៀនទីមួយម៉ាស៊ីនប្រព័ន្ធណោសនាផ្សព្វផ្សាយរបស់លោកហ៊ុន សែនគឺពិតជាមានប្រសិទ្ធភាពប្រាកដមែន។
មេរៀនទីពីរបច្ចុប្បន្ននេះបណ្តាញសង្គមហ្វេសប៊ុក Facebook គឺជាអ្នកទទួលខុសត្រូវធំមួយហើយក្លាយជាមធ្យោបាយផ្សព្វផ្សាយដ៏ល្អនិងព័ត៌មានយ៉ាងមុខគេនៅកម្ពុជា។ ប៉ុន្តែការសម្រេចចិត្តរបស់ក្រុមហ៊ុនដែលមានមូលដ្ឋាននៅរដ្ឋកាលីហ្វ័រនីញ៉ាសហរដ្ឋអាមេរិកថ្មីៗនេះអំពីការផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានអាចនឹងធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សង្គម និងអនាគតប្រជាធិបតេយ្យរបស់កម្ពុជាយ៉ាងខ្លាំង។

គ. គួនាទីស្នូលរបស់បណ្តាញសង្គមហ្វេសប៊ុក Facebook

បើយោងតាមការសិក្សាមួយធ្វើឡើងដោយក្រុមហ៊ុនទំនាក់ទំនងសាធារណៈអន្តរជាតិ ឈ្មោះថា Burson-Marsteller បានឱ្យដឹងថាពុំមែនមានតែ អ្នកសារព័ត៌មានប្រជាពលរដ្ឋទេ ដែលចូលចិត្តប្រើហ្វេសប៊ុក Facebook នៅកម្ពុជាសូម្បីតែទំព័រហ្វេសប៊ុក Facebook របស់លោក នាយករដ្ឋមន្ត្រីហ៊ុន សែនមានអ្នកតាមដានប្រមាណជា 9 លាននាក់ធ្វើឲ្យលោកក្លាយ ជាមេដឹកនាំលំដាប់ទី 8 ដែលមានអ្នកតាមដាន Follow ច្រើនជាងគេបំផុតក្នុងពិភពលោក។ អមដោយ រូបថតសែលហ្វីជាមួយនិងសារនយោបាយយ៉ាងរៀងរៀងផងនោះ ការបង្ហោះសាររបស់លោកម្តង ៗ ត្រូវបានគេចូល Like រហូតដល់ 58 លាន Like ធ្វើឱ្យលោកឈរនៅលំដាប់ទី 3 តាមពី ក្រោយប្រធានាធិបតីសហរដ្ឋអាមេរិកលោក Donald Trump និងប្រធានាធិបតីរបស់ប្រទេស

ឥណ្ឌាលោក Narendra Modi ។ នៅពេលដែលអ្នកសរសេរឬកក់ព្រងតែធ្វើការផ្សព្វផ្សាយដំណឹង និងព័ត៌មាននានាឲ្យមានភាពរស់រវើកនៅសង្គម កម្ពុជានោះ ពួកគេបែរជាត្រូវរង់ចាំការសន្តោសប្រណីពីវិធានការធ្វើឡើងដោយក្រុមហ៊ុនហ្វេសប៊ុក Facebook ទៅវិញ។ អ្នកសរសេរឬកក់ព្រង Catherine Harry ដែលបានកសាងខ្លួនឲ្យក្លាយទៅជាតារាហ្វេសប៊ុក Facebook នៅកម្ពុជាតាមរយៈការផលិតវីដេអូអំពីប្រធានបទដែលប្រពៃណីនៅមានការប្រកាន់នៅឡើយក្នុងប្រទេសរបស់នាង។ វីដេអូដំបូងរបស់នាងដែលតែឆ្លាប់មានអ្នកទស្សនាជាមធ្យមពី 100,000 views រហូតដល់ទៅ 200,000 views ។

ពួកគេនៅអាចបន្តសកម្មភាពបានរហូតដល់ចុងខែតុលារហូតទាល់តែក្រុមហ៊ុនហ្វេសប៊ុក Facebook បានដាក់ បញ្ឈប់ប្រទេសកម្ពុជាទៅក្នុងប្រទេសទាំង ៦ សម្រាប់សាកល្បងបង្កើតការកំណត់ News Feed ឬព័ត៌មានសំខាន់ ៗ ទំនួលបានពីមិត្តភក្តិ និងប្រពន្ធផ្សព្វផ្សាយនានា។ ដូចនេះវាមានន័យថាពួកគេត្រូវតែបង់ប្រាក់ដើម្បីអាចធ្វើឱ្យ យព័ត៌មានរបស់ពួកគេត្រូវបានបង្ហាញដល់ អ្នកមើល។ មាតិកាព័ត៌មានផ្សេងៗទៀតត្រូវបានលាក់ទុកនៅកន្លែង មួយដែលមិនសំខាន់មួយដែលមានសញ្ញាការរំលងហៅថា Explore Feed ។ ផលប៉ះពាល់គឺព័ត៌មានរបស់អ្នកសារ ព័ត៌មានប្រជាពលរដ្ឋមិនងាយនឹងត្រូវរកឃើញឡើយ។ វីដេអូដំបូងដែលកញ្ញា Katherine ដែលបានបង្ហោះបន្ទាប់ ពីការកែប្រែនេះមានអ្នកទស្សនាត្រឹមតែ 2,000 នាក់នៅក្នុងរយៈពេល 1 ម៉ោងដំបូងដែលពីមុនមកគ្រប់អ្នក ក៏ទស្សនាប្រមាណ 12,000 នាក់។ កញ្ញាថា "ពួកគេអាចកម្រើកយើងដូចនេះដង់ប្រសិនបើពួកគេចង់ធ្វើ"។

ចំណែកឯអតីតមេដឹកនាំគណបក្សប្រឆាំងលោកសមរង្ស៊ីដែលរស់នៅនិរទេសខ្លួនគេចពីការដាច់ពន្ធនាគារមាន អ្នក Follow មិនតិចដែរនោះក៏បានស្គាល់ការធ្លាក់ចុះ 25% ដែរតាំងពីក្រុមហ៊ុន Facebook សាកល្បងកម្មវិធី Explore Feed នេះ។ លោកថាគាត់មិនមានលុយទៅទិញ Follower ពី Click farms ដូចជាដៃគូប្រជែងរបស់ លោកគឺលោកហ៊ុនសែនឡើយដែលគាត់បានចោទថាបានទិញ Like ពី Click Farms ។ ការសម្រេចចិត្តកែប្រែនេះជះឥទ្ធិពលទៅដល់ ប្រពន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យ ដែលនៅសេសសល់មួយចំនួនឲ្យរង គ្រោះមហន្តរាយបាន។

ជាក់ស្តែងទំព័រហ្វេសប៊ុករបស់សារព័ត៌មានភ្នំពេញប៊ុស្កាសាខ្មែរចាត់បង់អ្នកអាន 45% ក្លាមៗតែម្តងហើយ ការស្វែងរកព័ត៌មាននានាបានធ្លាក់ចុះ 34% ។ ស៊ែរយសារព័ត៌មានតាមអ៊ីនធឺណេតលើកឡើងថាវិធីតែម្យ៉ាងគ ត់ដើម្បីទាញអ្នកអានមកវិញគឺត្រូវតែបង់លុយសម្រាប់បង្ហោះព័ត៌មាននីមួយៗ មានន័យថាអ្នកណាហ៊ានចាយ លុយច្រើនជាងគេនោះនឹងមានអ្នកអានច្រើនជាង។ បើសូម្បីតែកាសែតដែលមានអាយុជាង 25 ឆ្នាំចេញផ្សាយ ព័ត៌មានប្រចាំថ្ងៃពីរកាលានេះរងផលប៉ះពាល់ដោយសារក្រុមហ៊ុនហ្វេសប៊ុក Facebook ដែរនោះមានន័យថា អ្នកសារព័ត៌មានប្រជាពលរដ្ឋក៏នឹងត្រូវរំលងរំលាយហើយក្តីសង្ឃឹមរំលងទៅរកសារព័ត៌មានចម្រុះនៅក្នុងប្រទេស កម្ពុជានឹងរលត់ទៅតាមការសម្រេចចិត្តនោះដែរ។ ដូច្នេះត្រូវតែមានការតស៊ូដើម្បីឱ្យមានសេរីភាពផ្តល់ព័ត៌មាន ឡើងវិញ ទោះបីជាស្ថិតនៅក្នុងតម្លៃណាក៏ដោយ។

a

អនុសាសន៍

សម្រាប់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា

- អាជ្ញាធរត្រូវដោះលែងអ្នកសារព័ត៌មាន លោកអ៊ិន ឈិន លោកយ៉ាង សុធារិន និងផលិតករភាពយន្ត ឯកសារជនជាតិអូស្ត្រាលី លោកជេម រីកស៊ិន James Ricketson ដែលកំពុងជាប់តែពន្ធជនាគារយ៉ាងអយុត្តិធម៌នោះឲ្យមានសេរីភាពឡើងវិញ ហើយត្រូវតែទម្លាក់បទចោទលើលោកអូន ភាពនិង លោកហ្សេមប៊ែរ កីធីវ Zsombor Peter។
- អាជ្ញាធរត្រូវអនុញ្ញាតឱ្យក្រាវសែតឌីខេមបូឌាដេលី និងព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយដែលបានបិទមិនសមហេតុផល តាំងពីខែសីហាឆ្នាំ2017ឲ្យបន្តធ្វើប្រតិបត្តិការឡើងវិញ។
- បទឧក្រិដ្ឋហឹង្សាប្រឆាំងលើអ្នកសារព័ត៌មានត្រូវតែលើកយកមកស៊ើបអង្កេតនិងកាត់ទោសជាប្រព័ន្ធឈានទៅរកការផ្ដន្ទាទោសអ្នកទទួលខុសត្រូវដោយគុណការដែលឯករាជ្យដើម្បីពង្រឹងនីតិវិធីដើម្បី បញ្ចប់និទណ្ឌភាពចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងអ្នកសារព័ត៌មាន។
- អាជ្ញាធរត្រូវតែធានាការគោរពសេរីភាពសារព័ត៌មាន និងសេរីភាពក្នុងការផ្សព្វផ្សាយដំណឹងព្រមទាំងអំឡុងពេលបោះឆ្នោតជាតិនៅខែកក្កដាឆ្នាំ2018។
- អាជ្ញាធរត្រូវធានាឲ្យមានសេរីភាពសារព័ត៌មានដែលត្រូវតែពង្រឹងនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីរបបសារព័ត៌មាន ឆ្នាំ១៩៩៥ដើម្បីឱ្យអ្នកសារព័ត៌មានមានសេរីភាពបំពេញការងារដោយគ្មានឧបសគ្គគ្រប់ពេលរួមទាំងពេលចុះយកព័ត៌មានអំពីសកម្មភាពរបស់រដ្ឋាភិបាល និងសេវាសន្តិសុខ។
- ច្បាប់ស្តីពីរបបសារព័ត៌មានឆ្នាំ1995ត្រូវតែធ្វើវិសោធនកម្មដើម្បីឱ្យស្របតាមបទដ្ឋានអន្តរជាតិស្តីពីសេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិ និងសេរីភាពសារព័ត៌មាន។ជាពិសេសត្រង់មាត្រា12នៃច្បាប់នេះដែលហាមឃាត់ការផ្សព្វផ្សាយរបាយការណ៍ដែលអាចប៉ះពាល់ ដល់សន្តិសុខជាតិនិងសុវត្ថិភាពនយោបាយដែលអនុញ្ញាតឱ្យបិទស្ថាប័នសារព័ត៌មាននោះដោយពុំចាំបាច់ ដីការតុលាការនោះត្រូវតែលុបចោល។
- អាជ្ញាធរត្រូវតែអនុម័តការចុះបញ្ជីឲ្យបានត្រឹមត្រូវដើម្បីកំណត់ការគ្រប់គ្រងផ្ទះមុខលើប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ។មាត្រា1 7 នៃច្បាប់ស្តីពីរបបសារព័ត៌មានមិនមានប្រសិទ្ធភាពទេក្រោមហេតុផលថាវាមិនបញ្ជាក់ពីប្រភេទប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយដែលពាក់ព័ន្ធប្រក្រិចដែលត្រូវបានគេចាត់ទុកថាជាម្ចាស់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ(មូលធនភាគហ៊ុន សិទ្ធិបោះឆ្នោតជាដើម)។
- ច្បាប់ស្តីពីឧក្រិដ្ឋកម្មតាមអ៊ីនធឺណេតដែលបានស្នើឡើង ត្រូវតែធ្វើកំណែទម្រង់ទាំងស្រុងដើម្បីកុំឲ្យវា បំពានលើការអនុវត្តភាពស្របច្បាប់នៃសេរីភាពបញ្ចេញមតិ និងសេរីភាពសារព័ត៌មាន។ជាពិសេសនៅតួរង់មាត្រាដែលថាវាបង្ខំឱ្យមានអសន្តិសុខ អសុវត្ថិភាព និងបង្កគ្រោះថ្នាក់ដល់ សាមគ្គីភាពនយោបាយ ឬបង្កចក្រិក្រិយសរដ្ឋាភិបាលឬអ្នកតំណាងរដ្ឋាភិបាល ស្ថិតក្នុងករណីមួយដែលគ្មាន និយមន័យច្បាស់លាស់ដែលផ្ទុយពីបទដ្ឋានអន្តរជាតិស្តីអំពីសេរីភាពបញ្ចេញមតិ។រួមទាំងមាត្រា1 9 នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយដែលកម្ពុជាជាហត្ថលេខី។
- អាជ្ញាធរត្រូវបញ្ចប់ និងអនុម័តច្បាប់ស្តីអំពីសិទ្ធិទទួលព័ត៌មានដែលបានព្រាងដោយត្រូវតែប្រើបទដ្ឋានអន្តរជាតិ និងអនុវត្តឲ្យបានល្អបំផុតជាមូលដ្ឋាន។ ដោយសារតែសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មានដែលគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋមានសារៈសំខាន់សម្រាប់សង្គមបើកចំហ និងមានតម្លាភាពច្បាប់នេះត្រូវតែ អនុម័តបន្ទាប់ពីត្រូវបានអនុលោមតាមបទដ្ឋានអន្តរជាតិដែលពាក់ព័ន្ធ។ លើសពីនេះទៀតបន្ទាប់ ពីមានការអនុម័តហើយ អាជ្ញាធរត្រូវធានាថាសិទ្ធិនេះថាអាចត្រូវបានអនុវត្ត យ៉ាងពេញលេញ និងដោយសេរី ដែល មានន័យថាភ្នាក់ងាររដ្ឋាភិបាលត្រូវតែធ្វើសកម្មភាព ដោយតម្លា ភាពទាំងស្រុង ហើយមិនត្រូវរារាំង ការស្នើសុំពីសាធារណជន ឬអ្នកសារព័ត៌មានឡើយ។
- អាជ្ញាធរត្រូវតែបង្កើតប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយដើម្បីជំនួសបទប្បញ្ញត្តិបច្ចុប្បន្នត្រង់មាត្រា7 នៃច្បាប់ស្តីពីរបបសារព័ត៌មានដែលរដ្ឋាភិបាលកំណត់ក្រមសីលធម៌វិជ្ជាជីវៈដែលប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយត្រូវគោរពតាម។ ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយនេះអាចពាក់ព័ន្ធនឹងការបង្កើតស្ថាប័ននិយ័តកម្មប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យមួយដែលក្នុងនោះអ្នកសារព័ត៌មាន អ្នកផ្សព្វផ្សាយ និងអ្នកបោះពុម្ពផ្សាយមានតំណាងស្មើគ្នា។ ការទទួលខុសត្រូវអាចរាប់បញ្ចូលទាំងការវាយតម្លៃសំណើសុំអាជ្ញាប័ណ្ណប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយការចេញអាជ្ញាប័ណ្ណដល់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ ការចេញប័ណ្ណសារព័ត៌មាន និងការគ្រប់គ្រងលើការព្យួរ ឬការដកហូតយកប័ណ្ណសារព័ត៌មានមកវិញដោយក្រសួងព័ត៌មាន។ស្ថាប័នបញ្ញត្តិកម្មប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យនេះក៏អាចទទួលខុសត្រូវបង្កើតក្រមសីលធម៌របស់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយតាមរយៈការដាក់ពិន័យលើការរំលោភច្បាប់ និងបញ្ហាដែលពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀត។

- អាជ្ញាធរត្រូវតែចាត់វិធានការជាក់ស្តែងដើម្បីធានាឱ្យមានការគោរព ចំពោះកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយដែលត្រូវបានចុះហត្ថលេខា និងផ្តល់សេចក្តីបញ្ជាក់ដោយប្រទេសកម្ពុជាជាពិសេស មាត្រា 19 នៃកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ។
- អាជ្ញាធរត្រូវតែអនុញ្ញាតឱ្យអ្នករាយការណ៍ពិសេសរបស់ អង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបានបន្ទុកផ្នែកសិទ្ធិមនុស្សនៅកម្ពុជាបំពេញមុខងាររបស់ខ្លួនឱ្យបានសមរម្យ ជាពិសេសត្រូវផ្តល់ជូននូវរាល់សំណើសុំ របស់គាត់មកធ្វើទស្សនកិច្ចនៅកម្ពុជា។
- អាជ្ញាធរត្រូវអនុវត្តតាមអនុសាសន៍នានា ដូចជាអនុសាសន៍លេខ 118.105 118.20 119.23 119.24 និង 119.26) ដែលបានទទួលដោយកម្ពុជាជាផ្នែកមួយនៃដំណើរការត្រួតពិនិត្យជាសកលរបស់ក្រុមប្រឹក្សាសិទ្ធិមនុស្សនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ ហើយត្រូវវិសោធនកម្មក្រមព្រហ្មទណ្ឌរបស់ប្រទេស ជាពិសេសបទឧក្រិដ្ឋស្តីពី បទបរិហារកេរ្តិ៍ ការជេរប្រមាថ និងការញុះញង់ ដើម្បីកុំឱ្យអាចយកមកប្រើដើម្បីរឹតបន្តឹងសេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិ ហើយនឹងសេរីភាពសារព័ត៌មាន ឱ្យអនុលោមទៅតាមបទដ្ឋានសេរីភាពបញ្ចេញមតិអន្តរជាតិ។

សម្រាប់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយកម្ពុជា

- ម្ចាស់សារព័ត៌មាន អ្នកបោះពុម្ពផ្សាយ និងអ្នកផ្សព្វផ្សាយទាំងអស់ ត្រូវខិតខំលើកស្ទួយការអនុវត្តសេរីភាពសារព័ត៌មានបន្ថែមទៀតដោយត្រូវគោរពក្រមសីលធម៌អ្នកសារព័ត៌មានរបស់កម្ពុជាដែលបានអនុម័តនៅក្នុងសន្និសីទអ្នកសារព័ត៌មានកម្ពុជាឆ្នាំ 2009 ។ សេចក្តីណែនាំនានាផ្តល់ឱ្យអ្នកសារព័ត៌មានមិនត្រូវបំពានលើក្រមសីលធម៌នេះឡើយ។
- ម្ចាស់សារព័ត៌មាន អ្នកបោះពុម្ពផ្សាយ និងអ្នកផ្សព្វផ្សាយត្រូវតែបង្ហាញសាមគ្គីភាពរួមគ្នានៅពេលដែលរងការវាយប្រហារ។ នៅចុងបញ្ចប់នេះពួកគេត្រូវបង្កើតនីតិវិធីសុវត្ថិភាព រួមមានទាំងវិធានការបន្ទាន់ និងផ្តល់ជំនួយដល់ រាងកាយ ផ្នែកវេជ្ជសាស្ត្រ និងផ្នែកច្បាប់ដល់អ្នកសារព័ត៌មានដែលរងការវាយប្រហារ។

សម្រាប់ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិរបស់កម្ពុជា

អង្គការសហប្រជាជាតិ

- អង្គការអ្នកការសុខភាពស្រី និងសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ (RSF) សូមផ្តល់អនុសាសន៍ឱ្យអនុម័តលើសេចក្តីសម្រេចចិត្តមួយនៅសម័យប្រជុំលើកក្រោយរបស់ក្រុមប្រឹក្សាសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិដែលស្នើសុំការិយាល័យឧត្តមស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិ ទទួលបានបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្ស ឱ្យបង្កើតរបាយការណ៍ស្តីពីស្ថានភាពសិទ្ធិមនុស្សទាំងសេរីភាពសារព័ត៌មាននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។

សហភាពអឺរ៉ុប

- គណៈកម្មការអឺរ៉ុប និងសេវាកម្មកិច្ចការក្រៅប្រទេសនៃសហភាពអឺរ៉ុប (EEAS) គួរតែគោរពតាមសេចក្តីសម្រេចអនុម័តរបស់សភាអឺរ៉ុបនៅថ្ងៃទី 19 ខែតុលាឆ្នាំ 2017 ដែលអំពាវនាវឱ្យចងក្រងបញ្ជីឈ្មោះបុគ្គលទាំងឡាយណាចូលរួមរលាកបំពានសិទ្ធិមនុស្ស យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរក្នុងរយៈពេលថ្មីៗនេះនៅកម្ពុជា ហើយត្រូវបដិសេធមិនផ្តល់ទិដ្ឋការ និងបង្កកទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ពួកគេ។
- គណៈកម្មការអឺរ៉ុប និងសេវាកម្មកិច្ចការក្រៅប្រទេសនៃសហភាពអឺរ៉ុប (EEAS) គួរតែផ្អាកកិច្ចព្រមព្រៀង « Everything but Arms » “ទំនិញនាំចេញពីកម្ពុជាលើកលែងតែអាវុធ” សម្រាប់ការនាំចូលទំនិញទៅលក់នៅសហភាពអឺរ៉ុបដោយមិនជាប់កាតព្វកិច្ចបង់ពន្ធពីកម្ពុជាចេញ រហូតទាល់តែរដ្ឋាភិបាលចាត់វិធានការជាក់លាក់ដើម្បីធានាសេរីភាពសារព័ត៌មាន។
- គណៈកម្មការសហគមន៍អឺរ៉ុបគួរតែសម្របសម្រួលសកម្មភាពទាំងនេះជាមួយដៃគូពាណិជ្ជកម្ម សំខាន់ៗទៀតរបស់ប្រទេសកម្ពុជាមានដូចជាប្រទេសកាណាដា ប្រទេសជប៉ុន និងសហរដ្ឋអាមេរិកជាដើម។

សម្រាប់សហរដ្ឋអាមេរិក

- រដ្ឋាភិបាលសហរដ្ឋអាមេរិកជាពិសេសគឺក្រសួងការបរទេសអាមេរិក គួរតែគោរពតាមការអំពាវនាវរបស់គណៈកម្មាធិការកិច្ចការបរទេសដើម្បីចងក្រងបញ្ជីឈ្មោះបុគ្គល និងក្រុមហ៊ុនដែលគួរតែជាគោលដៅត្រូវដាក់ទណ្ឌកម្មផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ និងការធ្វើដំណើររបស់ពួកគេ។
- រដ្ឋាភិបាលសហរដ្ឋអាមេរិកគួរតែដាក់បញ្ចូលជនជាតិកម្ពុជាណាដែលបានជាប់ពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងបញ្ជីឈ្មោះជនជាតិដែលត្រូវតាមដានហើយដាក់ប្រទេសកម្ពុជាទៅក្នុងបញ្ជីប្រទេសពាក់ព័ន្ធសកម្មភាព Global Magnitsky Act លុះត្រាតែការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងវិញនៅក្នុងគោលនយោបាយរបស់កម្ពុជាលើប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ។ ក្រសួងការបរទេសសហរដ្ឋអាមេរិក និងការិយាល័យគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិបរទេស (OFAC) របស់ក្រសួងរតនាគារអាមេរិកគួរតែបង្កកទ្រព្យសម្បត្តិបុគ្គលនិងក្រុមហ៊ុនកម្ពុជាដែលពាក់ព័ន្ធនានា និងហាមឃាត់ពលរដ្ឋអាមេរិកមិនឱ្យរកស៊ីជាមួយពួកគេ។

- រដ្ឋាភិបាលសហរដ្ឋអាមេរិកគួរតែដកប្រទេសកម្ពុជាចេញពីបញ្ជីប្រទេសទទួលបានការអនុគ្រោះពន្ធ ហើយ ត្រូវសម្របសម្រួលសកម្មភាពនេះជាមួយដៃគូ ពាណិជ្ជកម្មសំខាន់ៗផ្សេងទៀតរបស់កម្ពុជា ដូចជា ប្រទេសកាណាដា សហភាពអឺរ៉ុប និងប្រទេសជប៉ុនជាដើម។
- រដ្ឋាភិបាលសហរដ្ឋអាមេរិកគួរតែផ្អាកជំនួយដែលខ្លួនបានផ្តល់ទៅរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា លើកលែងតែជំនួយ ដល់កម្មវិធីពង្រឹងលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យរបស់សង្គមស៊ីវិល។

ប្រទេសជប៉ុន

- ទីភ្នាក់ងារសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិជប៉ុន JICA គួរតែវាយតម្លៃឡើងវិញកម្មវិធីជំនួយហិរញ្ញវត្ថុនិង កសិកម្មរបស់ខ្លួនសម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជាដរាបណារដ្ឋាភិបាលនៅតែបន្តបង្ក្រាបលើសេរីភាពសារព័ត៌ មាន។ ការផ្ទេរមូលនិធិ ប្រាក់កម្ចី និងជំនួយបច្ចេកទេសដល់រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាគួរតែធ្វើការវាយតម្លៃឡើង វិញ ស្របតាមគោលបំណងរបស់ (JICA) ដែលធ្វើឡើងដើម្បីលើកស្ទួយផ្នែកទូរគមនាគមន៍ និងពង្រឹង សមត្ថភាពអភិបាលកិច្ចនោះ។

សមាគមអាស៊ាន

- សមាជិកនៃសមាគមប្រជាជាតិអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ហៅកាត់ថាអាស៊ាន និងគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ អាស៊ានគួរលើកប្រទេសកម្ពុជាអំពីកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន ជាពិសេសកាតព្វកិច្ចរបស់កម្ពុជាស្តីអំពីសេចក្តី ប្រកាសអំពីសិទ្ធិមនុស្សរបស់អាស៊ានដែលបានចុះហត្ថលេខា និងអនុម័តដោយប្រទេសជាសមា ជិកនៅរាជធានីភ្នំពេញក្នុងឆ្នាំ 2012 ត្រង់មាត្រា 12 ដែលចែងថា៖ «មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្វែងរក ព័ត៌មាន ទទួលបានព័ត៌មាន និងចែកចាយព័ត៌មាន ទោះបីជាធ្វើឡើងដោយផ្ទាល់មាត់ ដោយសរសេរ ឬ តាមរយៈជម្រើសរបស់បុគ្គលនោះ »។

សម្រាប់បណ្តាញអ៊ីនធឺណេត

ក្រុមហ៊ុនហ្វេសប៊ុក Facebook គួរដកចេញម្ចីវីធី ExploreFeed ដែលបានសាកល្បងលើប្រទេសទាំង 6 រួម ទាំងកម្ពុជាផងដែរដោយសារតែវាទម្លាក់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានឯករាជ្យទៅកាន់ទីតាំងមួយដែលមិនមានអ្នក ចូលមើល។ ជាក់ស្តែងពេលនេះក្រុមហ៊ុន Facebook មានអំណាចធ្វើឲ្យប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យនៅកម្ពុជា មានជីវិតឬស្លាប់បាននោះ ដូចនេះក្រុមហ៊ុនហ្វេសប៊ុក Facebook គួរតែធ្វើការសាកល្បងរបស់ខ្លួនប្រកប ដោយ តម្លាភាព និងមានទំនួលខុសត្រូវ។

REPORTERS WITHOUT BORDERS promotes and defends the freedom to receive and impart information worldwide. Based in Paris, it has ten international bureaux (in Berlin, Brussels, Geneva, Madrid, New York, Stockholm, Tunis, Turin, Vienna and Washington DC) and has more than 150 correspondents in all five continents.

Secretary-general: **CHRISTOPHE DELOIRE**

Head of Asia-Pacific Desk: **DANIEL BASTARD**

INTERNATIONAL SECRETARIAT

CS 90247

75083 PARIS CEDEX 02

TÉL. +33 1 44 83 84 84

WEB : WWW.RSF.ORG

**REPORTERS
WITHOUT BORDERS**
FOR FREEDOM OF INFORMATION